

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Naturstyrelsen Himmerland
Møldrupvej 26
9520 Skørping

Att. Kjeld Lundager Jørgensen

Miljøvurdering & Plan
J. nr. 2025-11533
Ref. caedf
Den 18. september 2026

Afgørelse om, at klima-lavbundsprojekt Lindum Enge ikke er omfattet af krav om miljøvurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har den 8. maj 2025 modtaget Naturstyrelsen Himmerlands ansøgning via Viborg Kommune om etablering af klima-lavbundsprojekt Lindum Enge.

Afgørelse

SGAV har på baggrund af en screening vurderet, at projektet ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering. Afgørelsen er truffet efter § 21 i miljøvurderingsloven¹.

Afgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om, at projektet ikke skal gennemgå en miljøvurderingsproces. Bygherre har ansvar for at indhente eventuelle nødvendige tilladelser og dispensationer for at realisere projektet.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som er beskrevet i ansøgningen og sagens øvrige bilag, og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, som er gældende på screeningstidspunktet. Hvis projektet ændres, er bygherre forpligtet til at ansøge igen med henblik på at få afgjort, om ændringen er omfattet af krav om miljøvurdering.

Afgørelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. miljøvurderingslovens § 39.

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

1 Sagens oplysninger

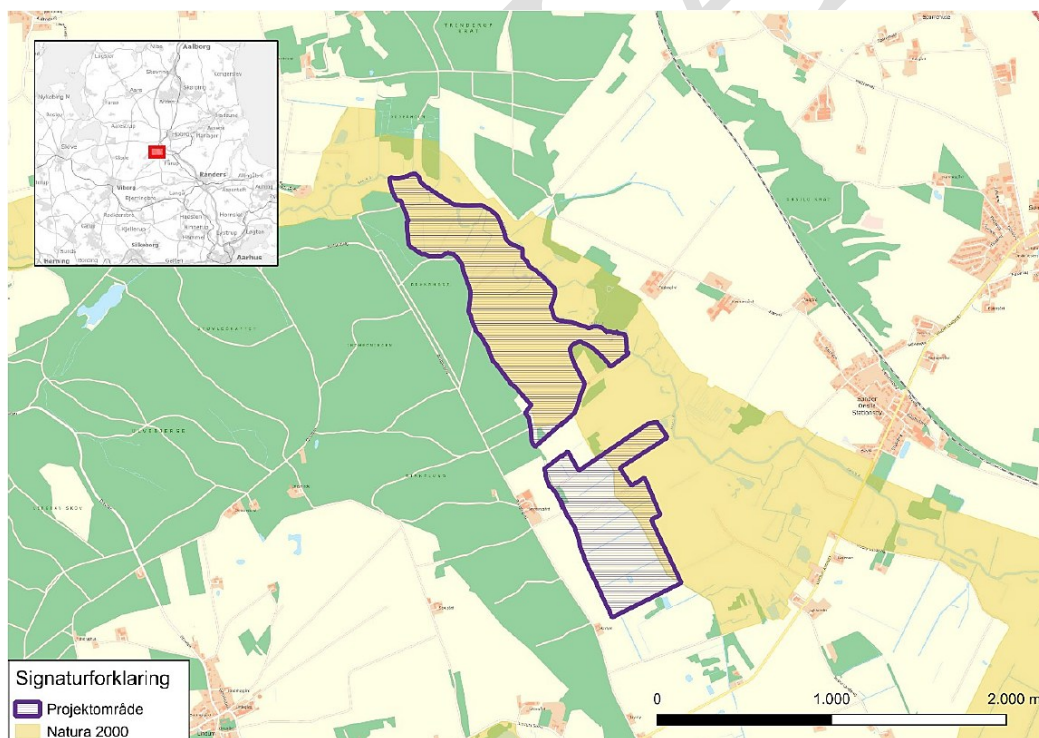
Ansøgningen er indgivet i henhold til § 18 i miljøvurderingsloven. Ansøgningen er fremsendt til SGAV, som varetager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser for det konkrete projekt, jf. § 3, stk. 1, nr. 1 i miljøvurderingsbekendtgørelsen², da Naturstyrelsen er bygherre. Det ansøgte projekt er omfattet af bilag 2, pkt. 10f i miljøvurderingsloven vedr. *Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb*.

Bygherre har leveret supplerende oplysninger til sagen den 24. april 2026 og den 6 juli 2026. Sagens dokumenter omfatter bygherres ansøgning (bilag 1), projektbeskrivelse (bilag 2), væsentlighedsvurdering (bilag 3), teknisk forundersøgelse (bilag 4), detailprojektering (bilag 5), NP-vekselkurs (bilag 6), kortmateriale – eksisterende forhold og tekniske anlæg (bilag 7), kortmateriale – anlægstiltag med buffer (bilag 8), kortmateriale – nuværende sommermiddel afvandingsforhold (bilag 9), kortmateriale – fremtidig sommermiddel afvandingsforhold (bilag 10).

2 Projektbeskrivelse

Projektet omfatter etablering af et klima-lavbundsprojekt i Lindum Enge beliggende i Skals ådal, vest for Sønder Onsild. Projektområdet ligger vest for det målsatte vandløb Skals Å.

Projektområdet på 108,78 ha er opdelt i to delområder, der betegnes som det nordlige og sydlige projektområde, på henholdsvis 65,74 ha og 43,04 ha (Figur 1). Projektområdet består overvejende af arealer i omdrift (69,8 ha), foruden mindre delområder med permanent græs (24,5 ha) samt natur (14,5 ha).

Figur 1. Projektområdet med henholdsvis det nordlige og sydlige projektområde (blå).

² BEK nr. 1608 af 09/12/2024 vedr. bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

Det primære formål med projektet er at reducere CO₂ gennem udtagning og vådlægning af kulstofrige lavbundsjorde. Sekundære formål er at fremme sammenhæng og robusthed af naturområder samt skabe naturlig hydrologi og forbedre vandmiljøet. Effekten af realisering af projektet er beregnet til en reduktion i frigivelse af drivhusgasser på 2.397 tons CO₂-ækv./år, hvilket svarer til en arealspecifik drivhusgasreduktion på 22 tons CO₂-ækv./år/ha projektareal.

2.1 Anlægstiltag

Projektområdet vådlægges ved at sløjfe interne dræn og grøfter i de afvandede områder, herunder nedlægges en pumpe, der afvander ca. 30 ha. Projektets samlede anlægstiltag fremgår af nedenstående samt figur 2. Bygherre oplyser, at rækkefølgen af de enkelte anlægsarbejder er opsat efter et forventet naturligt flow i arbejdernes udførelse.

Indledende arbejde

- Etablering, drift og rømning af arbejdsareal
- Rydning af mindre træer og buske
- Nedtagning og genopsætning af markhegn

Pumpe og pumpebrønd

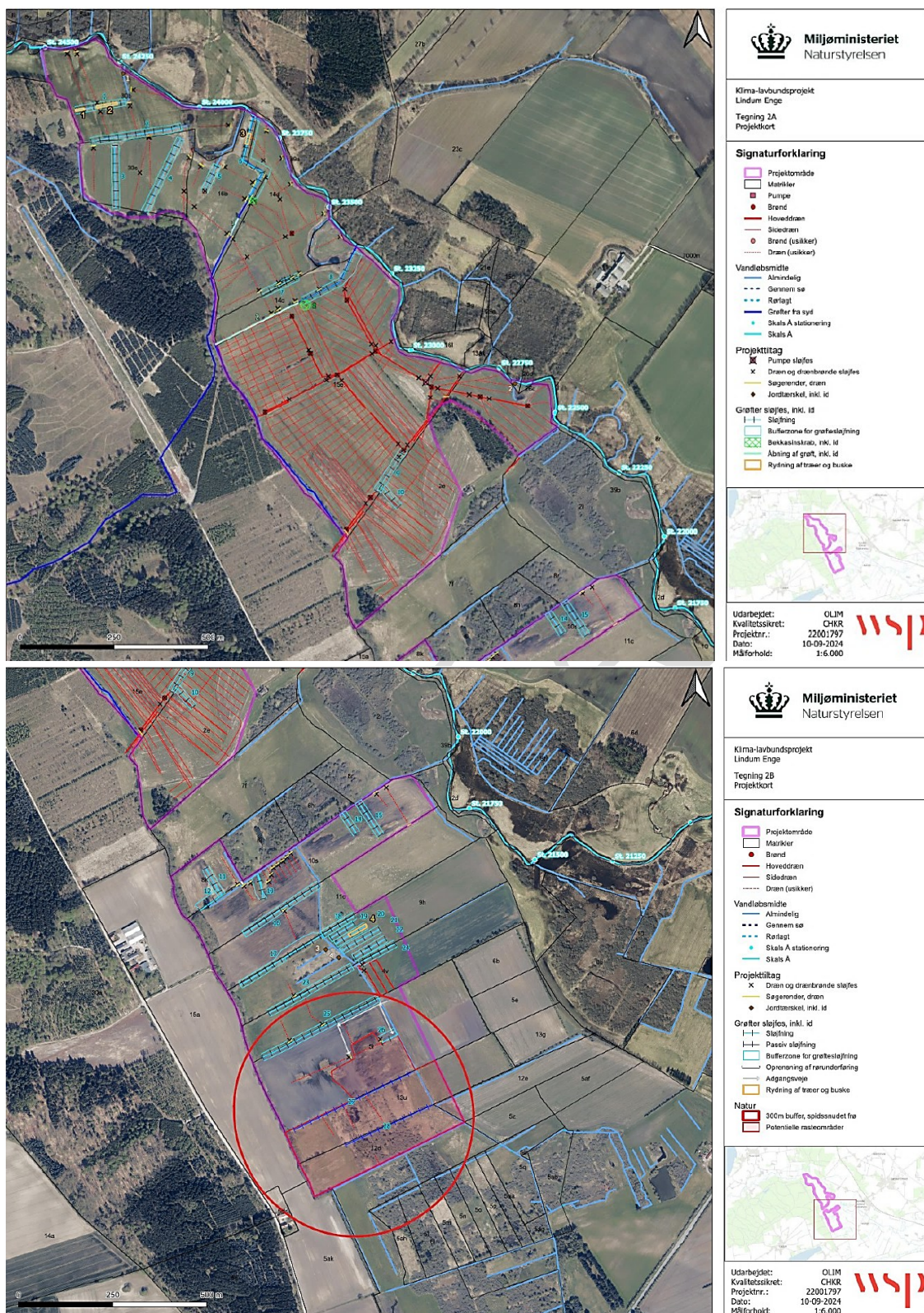
- Sløjfning og nedbrydning af pumpebrønd

Dræn og grøfter

- Afkobling af 2. stk. grøfter, der tilsluttes to bekkasinskrab/overrisling
- Sløjfning af 16 stk. drænbrønde og 81 punktvis drænafbrydelser
- Rydning i og langs grøftetrace
- Sløjfning af grøfter ved udfyldning med råjord fra brink/terrænskrab
- Sløjfning af 4 stk. grøfter ved etablering af tærskler
- Åbning af to rørlagte delstrækninger i grøfter
- Oprensning af rørunderføring ved grøft

Reetablering

- Rømning af arbejdsareal inkl. reetablering

Figur 2. Oversigt over projekterede anlægstiltag. Kortene kan også findes i bilag 8.

2.1.1 Indledende arbejde

Det indledende arbejde består af rydninger af trævegetation i projektområdet. Omfanget er begrænset til enkelte spredte bevoksninger, primært pil og lignende fugtigbundsvegetation. Der påregnes ikke omfattende rydninger i området, bortset fra enkelte træer og øvrig vegetation i de områder, der graves/af-rømmes (se også afsnit 2.1.5).

Der foretages generelle interimsikringer i forhold til passage af de påviste ledningsanlæg og installationer i projektområdet. Alle aktive forsyningsledninger, kabler mv. idriftholdes under anlægsperioden og sikres i nødvendigt omfang. Påtræffes ikke-registrerede ledninger mv. indmåles og markeres disse. Type, placering, dimension mv. angives tydeligt på en af projekttegningerne, der opbevares på pladsen, og indmeldes til bygherre/tilsynet.

2.1.2 Sløjfning og nedbrydning af pumpebrønd

Centralt beliggende i projektområdet findes en pumpebrønd, hvor der er monteret en pumpe. Pumpen har et adgangsrør, der har udløb mod nordøst ca. 65 meter og udløb i Skals Å. Pumpen afmonteres som en del af projektet og bortskaffes til godkendt modtager.

2.1.3 Afkobling af to grøfter, der tilsluttes to bekkasinskrab/overrisling

Der er lokaliseret to eksisterende grøftesystemer med et opland uden for projektgrænsen. Under de nuværende forhold har disse grøfter udløb i Skals Å inden for projektområdet, og under de projekterede forhold omlægges disse grøfter og tilsluttes to bekkasinskrab, der etableres i forbindelse med projektet.

2.1.3.1 Etablering af to bekkasinskrab

De to bekkasinskrab etableres på hhv. 250 m² og 550 m² i de to eksisterende grøfter, der i alt andrager 370 m³ jord. Af tabel 1 fremgår dimensionerne for henholdsvis den nordlige og sydlige grøft.

Tabel 1. Dimensioner for bekkasinskrab.

Dimensioner for bekkasinskrab	Nordlig grøft	Sydlig grøft
Bundkote	6,25 m DVR90	6,20 m DVR90
Dybde	0,3 m	0,3 m
Anlæg side	1:5	1:5
Areal	250 m ²	550 m ²
Volumen råjord opgravning	120 m ³	250 m ³
Tilslutningskote, grøft	5,8 m DVR90	5,8 m DVR90
Erosionssikring, grøfteudløb	3 m ³ sten	3 m ³ sten

Opgravet råjord fra bekkasinskrabene indbygges i nærliggende grøftestrækning til opfyldning. Grøfteindløbet til bekkasinskrab erosionssikres med strygsten, stentype I. Bygherre oplyser, at der sikres en jævn overgang fra kanten af bekkasinskrabet til terræn, f.eks. ved at trække et terrænskrab i overgangszonen, således der ikke dannes erosionsrender.

Det opgravede betonrør nedbrydes og bortskaffes til godkendt modtager.

2.1.4 Sløjfning af 16 stk. drænbrønde og 81 punktvis drænafbrydelser

Drænbrønde afbrydes ved optagning og fjernelse af dæksler og brøndringe til 1 meter under terræn. Brøndmaterialer inkl. afløbsrør sløjfes og fjernes indtil minimum 3 meter nedstrøms fra brønd. Brøndhullet fyldes med råjord fra skrab fra det omkringliggende terræn. Opgravet materialer af beton og ler indbygges under sløjfningen, mens jern, plastik m.m. afleveres til egnet modtager af entreprenør (se afsnit 12).

Sløjfning af dræn foretages ved simpel overgravning af en længde på ca. 5 lbm (løbende meter)., hvor drænrør fjernes og bortskaffes til egnet modtager af entreprenør. Hullet opfyldes til terræn med opgravet råjord, der trykkes med maskinskovl under indbygningen. Dræn sløjfes før udløb i vandløb/grøfter, hvor de er nemmest at lokalisere. Der er i projektet også indregnet sløjfninger på opstrøms delstrækninger af drænet, hvis der kan konstateres fald på terrænet, og de opstrøms dele af drænet formodes fortsat at kunne have en drænende effekt trods sløjfning ved udløb i vandløb/grøft.

2.1.5 Rydning af træer og buske i og langs grøftetracé

Der påregnes ikke omfattende rydninger i området, bortset fra enkelte træer og øvrig vegetation i de områder, der graves/afrømmes.

Rydningen omfatter fjernelse af mindre træer og buske i skel og ved grøftetracéer, hvor der skal etableres tærskler eller foretages sløjfninger af grøfter. I forbindelse med entreprisens udførsel, kan der evt. være behov for mindre supplerende rydninger, hovedsageligt enkelttræer/buske spredt beplantning med selvsået vegetation langs grøfter mv. Enkelte vegetationsflader og enkelte træer i projektområdet bibeholdes. Disse udpeges af bygherre ved projektopstart.

Bygherre oplyser, at vegetationen i området består af let spredt vegetation, primært mindre løvtræer, pilekrat, mindre selvsåede træer, buske og større enkelttræer. Alle større enkelttræer bibeholdes. Der er ikke registreret større flader med sammenhængene beplantning. Bygherre oplyser, at alle træer er vurderet på skråfotos, hvoraf det fremgår, at alle har karakter af yngre pilebuske og mindre busketter af rød, som ikke vurderes at udgøre yngle- og/eller rasteområder for flagermus.

Træer/vegetation optages med rod, neddeles og kan indbygges i grøfter udpeget til sløjfning, der tilfyldes og komprimeres ved overkørsel. Det ryddede materiale vil ikke være synligt i det færdige anlæg. Eventuelt tildækkes pil med minimum 1 meter jorddække.

2.1.6 Sløjfning af grøfter ved opfyldning med råjord fra brink/terrænskrab

Bygherre oplyser, at det overordnede ønske er at sløjfe grøfter ved opfyldning, men da de øvrige projektiltag ikke genererer nok overskudsjord, kan den traditionelle metode med opfyldning med råjord ikke anvendes. I stedet foretages der brinkskrab i en bufferzone langs grøften. Forskellen består i at grøftetracéet ikke opfyldes fuldstændig til terræn, men der opfyldes med den jordvolumen, der vurderes tilgængelig i bufferzonen, hvilket efterlader en lavning i terrænet – ikke så dyb som den eksisterende grøft, men mulig fortsat vandførende.

I de områder, hvor anlægsarbejdet søges minimeret pga. særlige naturforhold, etableres tærskler på strategiske lokaliteter langs grøftrækningen.

Af nedenstående tabel 2 fremgår samtlige 26 grøfteopfyldninger i projektet.

Tabel 2. Oversigt over grøftrækninger hvor der sker opfyldning.

ID	Længde [m]	Påfyldningsvolu- men [m³]	Afgravningsvolumen [m³]	Volumenbalance [m³]	Styrekote centerlinje grøft [m DVR90]
1	134	-103	183	81	6,30
2	243	-162	208	46	6,31
3	168	-61	98	37	6,65
4	216	-112	192	80	6,71
5	75	-147	197	50	6,40
6	195	-254	299	45	6,54
7	108	-62	93	32	7,18
8	199	-220	255	35	6,40
9	130	-166	212	46	6,90
10	74	-32	43	12	7,00
11	83	-64	95	31	7,15
12	72	-47	58	11	7,48
13	65	-64	68	4	6,86
14	66	-18	27	8	6,63
15	106	-64	112	47	6,67
16	237	-308	394	86	7,20
17	250	-411	448	37	7,41
18	99	-103	129	26	7,24
19	74	-46	69	23	7,09
20	95	-65	80	16	7,09
21	117	-118	125	7	7,12
22	98	-38	83	45	7,20
23	253	-275	343	68	7,17
24	108	-108	137	29	7,33
25	345	-676	771	96	7,42
26	47	-87	112	25	7,11
sum	3.656	-3.810	4.835	1.025	

Passiv sløjfning af grøfter

Da projektområdet indeholder et areal, som er potentielt rasteområde for spidssnudet frø, vil grøfterne inden for dette areal blive håndteret passivt for at undgå at forstyrre eller dræbe individer.

Den passive sløjfning består af at vedligehold af grøfterne ophører og at grøfterne stille og roligt får lov til at sedimentere til og sløjfe sig selv. Denne proces forventes at tage 5-10 år. Det betyder, at der i forbindelse med anlæg af projektet ikke skal udføres arbejde på disse grøfter.

2.1.7 Sløjfning af fire grøfter ved etablering af tærskler

Udvalgte steder i projektområdet sløjfes grøfter ved etablering af tærskler i stedet for opfyldning i grøftens fulde længde. Den primære baggrund skyldes hensyn til naturforholdene i delområdet, eller at omfanget af rydning ville blive for omfattende.

På de udpegede placeringer for etablering af tærskler opfyldes en lokal strækning af grøfterne med råjord. Topkoten på tærsklen tilsvarende omgivende terrænkote med 0,2 meter overhøjde. Topkoten på tærsklen anlægges med en længde på 5 lbm. Anlæg på tærsklens opstrøms side vil være 1:1, mens det etableres med et nedstrøms anlæg på 1:3. Tærsklen komprimeres grundigt med gentagne kørsler over

tærsklen med gravemaskinen. Enkelte tærskler placeres kort opstrøms grøftens udløb i et større vandløb, hvor der i forvejen er placeret en markoverkørsel. I disse tilfælde etableres tærsklen opstrøms markoverkørslen. Nedstrøms anlæg afsluttes ikke i anlæg 1:3, men der foretages opfyldning til niveau med markoverkørslen, således denne ikke længere er vandførende.

2.1.8 Åbning af to rørlagte delstrækninger i grøfter

Omkring 60 meter opstrøms afkoblingspunktet i den nordlige grøft er der en eksisterende rørlægning af grøften på ca. 47 lbm. I forbindelse med de øvrige anlægsarbejder fjernes denne rørlægning. Nedenstående dimensionering gælder for den åbne delstrækning af grøften, hvor rørlægning sløjfes.

Umiddelbart opstrøms afkoblingspunktet i den sydlige grøft er en eksisterende rørlægning af grøften på ca. 245 lbm. I forbindelse med de øvrige anlægsarbejder fjernes denne rørlægning. Nedenstående dimensionering gælder for den åbne delstrækning af grøften, hvor rørlægning sløjfes.

Tabel 3. Dimensioner for åbning af to rørlagte delstrækninger i grøfter

Dimensioner	Nordlig grøft	Sydlig grøft
Længde	47 lbm	243 lbm
Bundkote grøft	6,00 m DVR 90	6,4 DVR 90 (start) – 5,6 DVR 90 (slut)
Bundbredde på delstrækning	0,5 m	0,5 m
Brinkanlæg på delstrækning	1:1	1:1
Volumen råjord	100 m ³	330 m ³

Opgravet råjord fra bekkasinskrab indbygges i nærliggende grøftestækning til opfyldning. De opgravede betonrør nedbrydes og bortskaffes til egnet modtager.

2.1.9 Oprensning af rørunderføring ved grøft

I den sydlige del af projektområdet findes en eksisterende grøft, der er beliggende tæt ved projektgrænsen. Det formodes at grøften er forbundet med en rørføring under markvejen til grøften syd for markvejen. Da der er konstateret væsentlig højere vandstand nord for markvejen end syd for markvejen antages det, at rørunderføringen under markvejen er defekt eller blokeret.

For at sikre fuld funktionsdygtig afvanding fra grøften nord for markvejen foretages der en oprensning. Rørunderføringen oprenses ved enten at trække en "prop" igennem, så aflejret materiale trækkes med ud, eller ved en spuling. Det aflejrede materiale spredes ud på nærliggende arealer udenfor beskyttede natur i et lag ikke tykkere end 10 cm.

2.1.10 Reetablering

Efter endt anlægsarbejde reetableres projektområdet, hvilket omfatter afretning af udgravede og udplannede arealer, øvrige flader, kørespor, omlasteadsler, vandløbssider mv.

Som udgangspunkt foretages der ikke harvning og tilsåning med græs på de afrømmede flader og på de vandløbsstrækninger, hvor der er indbygget råjord, da den naturlige stedlige vegetation/frøpulje ønskes fremdrevet.

3 Arbejdsveje og trafik

Der etableres adgang til projektområdet via den offentlige vej Brobjergvej vest for projektområdet. Dertil kommer en lang række interne veje, mindre markveje og muligheder for kørsel på projektarealet.

4 Tidsplan og varighed af anlægsarbejdet

Anlægsperioden forventes at strække sig over 10-12 uger i perioden fra september til marts, når de nødvendige myndighedstilladelser er opnået. Varighed af de enkelte anlægstiltag afhænger af vejret og entreprenørens konkrete tilrettelæggelse af arbejdet, men al anlægsarbejde foregår inden for normal arbejdstid.

5 SGAVs vurdering

SGAV har på baggrund af ansøgningsmaterialet vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig indvirkning på miljøet, og derfor ikke kræver udarbejdelse af en miljøvurdering. Dette er uddybet og begrundet nedenfor.

6 Målsatte vandforekomster

Projektets påvirkninger på alle direkte og nedstrøms berørte vandområder kan potentielt medføre tilstandsændringer eller forhindre målopfyldelse for det enkelte målsatte vandområde, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

6.1 Aktiviteter der kan påvirke vandforekomster

Genskabelse af naturlig hydrologi kan potentielt påvirke målsatte vandområder direkte eller indirekte, hvis næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer (herunder pesticider og metaller) fra de tidligere landbrugsarealer frigives og mobiliseres i forbindelse med at områderne gøres våde.

Sløjfning af grøfter og dræn vil potentiel kunne medføre sedimenttransport til nedstrøms liggende vandløb. Temperaturstigninger i vand fra projektområdet kan potentielt påvirke vandløb gennem en reduktion af iltindholdet i det opvarmede vand. Derudover kan ændrede hydrologiske forhold påvirke vandforekomsterne.

Ikke alle ovenstående aktiviteter kan medføre påvirkninger på alle vandforekomster. De potentielle påvirkninger, der er relevante for vurderingen af den enkelte vandforekomst, inddrages i relevante afsnit.

6.2 Eksisterende forhold

Projektområdets nuværende og forhenværende anvendelse er landbrug og delvis våde naturtyper. Der har været anvendt pesticider inden for regler og koncentrationer gældende for landbrugsdrift på de arealer, som har været i omdrift. Ifølge bygherre er der ikke deponeret gift, kemikalier eller lignende på arealet og ej heller registreret industri eller lossepladser. Viborg Kommune har endvidere oplyst, at der ikke har været udbragt affaldsprodukter, herunder spildevandsslam, i projektområdet.

Der ikke registreret jordforurening i form af V1 eller V2 kortlægning inden for projektområdet. Nærmeste registrerede område (V1) ligger 400 meter syd for det sydlige projektområde. Projektområdet er heller ikke omfattet af kommunens områdeklassificering (se også afsnit 13).

6.3 Grundvandsforekomster

Grundvandsmagasinerne opdeles i tre typer; terrænnære, regionale og dybe. Alle grundvandsforekomster er målsat til god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Projektområdet overlapper med fire grundvandsforekomster. Grundvandsforekomsternes ID og aktuelle tilstande, jf. vandområdeplanerne 2021-2027 fremgår af tabel 4.

Tabel 4. Oversigt over de grundvandsforekomster, som projektområdet overlapper, og deres aktuelle tilstande i vandområdeplanerne 2021-2027 (Vp3.2).

Navn (DK ID)	Typologi	Kvantitativ tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfyldelse)
DK102_dkmj_1100_ks	Terrænnær	God	Ringe (påvirkning af drikkevand fra pesticider)
DK102_dkmj_1003_ks	Regional	God	Ringe (pesticider og nitrat)
DK103_dkmj_978_kalk	Regional	God	Ringe (påvirkning af drikkevand fra pesticider og nitrat)
Dk103_dkmj_958_ks	Dyb	God	God

Terrænnært grundvand er (jf. Retningslinjer for udarbejdelse af vandområdeplaner 2021-2027 efter genbesøget) defineret som grundvandsforekomster, som omfatter mindst ét grundvandsmagasin med direkte kontakt til vandløb, søer eller potentielt grundvandsafhængige terrestriske økosystemer eller hav og fjord, som defineret af GeoDanmark-afgrænsning, samt at forekomsten har et overfladeareal mindre end 250 km², eller grundvandsforekomster, som ikke har kontakt til overfladevandområder eller grundvandsafhængige terrestriske økosystemer, og hvis middelfstanden fra terræn til overfladen af grundvandsforekomsten er mindre end 25 meter. Regionalt grundvand er defineret ved en grundvandsforekomst der har direkte kontakt til vandløb, søer eller vådområder eller potentielt grundvandsafhængige terrestriske økosystemer. Dybt grundvand er defineret ved grundvandsforekomster uden kontakt til vandløb, søer eller potentielt grundvandsafhængige terrestriske økosystemer, og topkoterne er mindst 25 meter under terrænet. Alle danske dybe grundvandsforekomster er uden direkte kontakt til vandløb, søer eller potentielt grundvandsafhængige terrestriske økosystemer, og topkoterne er mindst 25 meter under terrænet. Bygherre vurderer derfor, at de dybe grundvandsforekomster ikke påvirkes, idet projektarbejdet udføres terrænnært.

Anlægsfasen

Der er ikke behov for grundvandssenkning eller indvinding af grundvand i forbindelse med projektets anlægsfase. SGAV vurderer dermed, at der i anlægsfasen ikke vil være en påvirkning af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand.

Grøfterne i projektområdet opfyldes med jord fra brinkerne og der foretages bekkasinskrab, hvilket potentielt kan medføre en risiko for mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer i de tidligere omdriftsjorder. Da der ikke er kortlagt forurenede jord, og heller ikke har været udspredd slam eller husdyrgødning inden for projektområdet, vurderer SGAV, at der ikke vil være en øget risiko for mobilisering af pesticider eller miljøfarlige forurenende stoffer ved vådlægning af området.

Der er miljøkrav til de maskiner, der anvendes til anlægsarbejdet. Derudover sker opbevaring af materiel og materialer til anlægsarbejdet på befæstet areal i den nordlige ende af projektområdet, og der anvendes ikke miljøfarlige drivmidler mv. til de maskiner, som anvendes under anlægsarbejdet. Det er desuden et krav fra bygherre, at der udarbejdes en beredskabsplan af entreprenøren, der inkluderer tilfælde af oliespild mv.

Driftsfasen

Bygherre oplyser, at der i driftsfasen ikke foregår aktiviteter, der kan påvirke grundvandet, da arealet ekstensiveres og tinglyses med forbud mod brug af gødning, sprøjtning og omlægning. Det betyder også, at arealet ikke vil kunne tilføjes miljøfarlige forurenende stoffer, og at der ikke vil kunne tillades anlæg, som kan indeholde miljøfarlige stoffer.

Bygherre vurderer, at ekstensiveringen vil have en gavnlig effekt på grundvandsforekomsterne, da der dermed vil ske en reduceret påvirkning fra kemiske stoffer som pesticider, hvorfor projektet vil kunne

bidrage til opnåelse af god kemisk tilstand for både det terrænnære og regionale grundvand. Da projektområdet allerede er vandlidende igennem vinterperioden, vurderer bygherre endvidere, at projektet ikke igangsætter en øget mobilisering af eventuelle rester fra tidligere pesticidanvendelse.

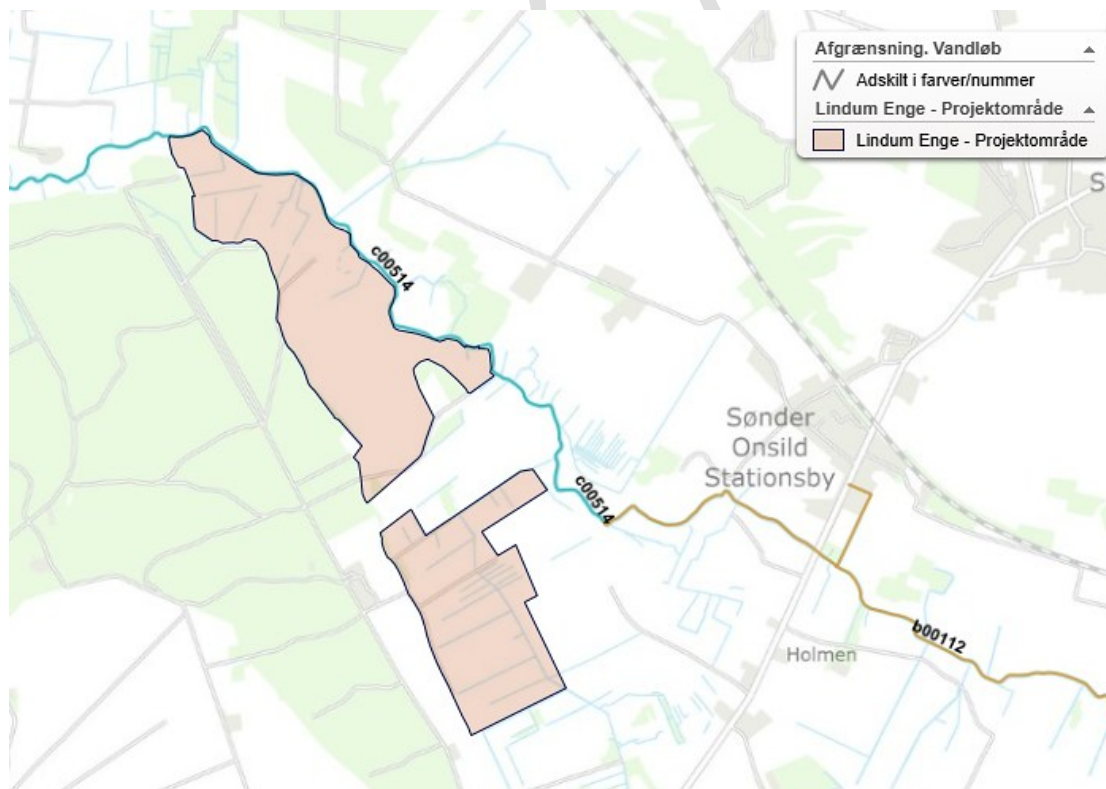
I projektets driftsfase vil der ikke ske en ændring på tilstrømningen af det terrænnære grundvand, men eftersom grøfterne fyldes og dræn afbrydes, vil der inden for projektområdet kunne komme yderligere terrænnært grundvand, da vandet tager længere ophold i området og nedsivningen til grundvandet dermed øges. SGAV vurderer, at dette kan være til gavn for grundvandets kvantitative tilstand ligesom det kan medføre en øget denitrifikation, og dermed en mindre nedsivning af kvælstof til grundvandet til gavn for den kemiske tilstand.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet, hverken i anlægs- eller driftsfasen, medfører risiko for at forringe eksisterende grundvandstilstande kvantitativt eller kemisk eller hindre målopfyldelse for de målsatte grundvandsforekomster, jf. lov om vandplanlægning. Det skyldes, at projektet ikke medfører mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, da der ikke forekommer forureningskortlagte lokaliteter inden for projektområdet og da gødskning og sprøjtning ophører i området. Endvidere vil der ikke ske ændringer af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand, da der ikke vil ske grundvands-sænkning eller indvinding som følge af projektet.

6.4 Målsatte vandløb

Projektområdet ligger i vandområdedistrikt Jylland og Fyn samt hovedvandopland Limfjorden.

Der er ingen målsatte vandløb inden for projektområdet. Det nærmeste målsatte vandløb er Klejtrup Bæk (ID c00514), der afgrænser det nordlige projektområde mod øst. Længere nedstrøms, fra tilløb af Klejtrup Møllebæk og frem til udløb i Hjarbæk Fjord, betegnes vandløbet Skals Å (ID b00112) (Figur 3).

Figur 3. Målsatte vandløb (c00514 og b00112) i tilknytning til projektområdet (beige polygon).

Nedenstående tabel viser en oversigt over de målsatte vandløb, den samlede økologiske- og kemiske tilstand samt tilstanden for vandløbenes kvalitetselementer.

Tabel 5. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand for alle direkte berørte målsatte vandløb i vandområdeplanerne 2021-2027 (VP3.2).

Navn (DK ID)	Planter	Bentiske alger	Smådyr	Fisk	Nationalt specifikke stoffer	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfyldelse)
Klejtrup Bæk (c00514)	Ukendt	Ukendt	God	-	Ikke-god	Moderat	God
Skals Å (b00112)	Moderat	Ukendt	God	-	Ikke-god	Moderat	God

Væsentlighedsvurderingen indeholder vurderinger af projektets påvirkninger af målsatte overfladevandområder i forbindelse med fosfortab ved vådlægning af projektområdet. Bygherres vurdering tager udgangspunkt i Miljøstyrelsens regneark til kvantificering af fosfortab fra vådområder og lavvandede søer, som benytter stedspecifikke felldata. Derudover vurderer bygherre, at det nuværende tab af fosfor fra projektområdet skal fratrækkes og til dette benyttes litteraturværdier fra et ikke drænet område med vedvarende græs eller mose, som er en trimmet middelværdi på nationalt niveau. SGAV vurderer, at det fremsendte materiale ikke indeholder nok oplysninger til, at det nuværende beregnede fosfortab er korrekt, og kan fratrækkes værdien fra fosforregnearket. Dette skyldes, at projektarealet ikke er direkte sammenligneligt med litteraturstudiets arealtype. Derudover er der ikke redegjort for, hvilke areal typer der vådlægges, regnes et eftertab fra og dermed kan modregnes med et førtab. SGAV har på baggrund af dette vurderet påvirkninger af målsatte overfladevandområder ud fra et worst-case fosfortab, baseret udelukkende på fosforregnearket. Påvirkningerne fra worst-case scenariet vurderes ikke at hindre målopfyldelse eller tilstandsforringe af de direkte og indirekte berørte målsatte overfladevandområder, hvilket uddybes i nedenstående.

6.4.1 Klejtrup Bæk

Klejtrup Bæk er et naturligt typologi RW2 vandløb (mellemstort vandløb) med en længde på 7,82 km.

Projektområdet er hydrologisk forbundet til Klejtrup Bæk via interne vandløb og grøfter. Klejtrup Bæk har et samlet miljømål om god økologisk- og kemisk tilstand. Som det fremgår af ovenstående tabel er den økologiske tilstand moderat, mens den kemiske tilstand er god. Den moderate tilstand skyldes, at miljøkvalitetskravet er overskredet for det nationalt specifikke stof zink.

Anlægsfasen

Der sker ikke ændringer i mængden af tilstrømmende vand fra oplandet, hvilket vil sige, at der ikke sker en hydraulisk påvirkning i anlægsfasen. Der foretages ikke projekttiltag direkte i vandløbet, men der foretages sløjfning af dræn og grøfter, herunder etablering af tærskler, der er hydrologisk forbundet med Klejtrup Bæk.

I forbindelse med sløjfning af grøfter kan potentielt akkumulerede mængder af miljøfarlige forurenende stoffer og næringsstoffer fra tidligere landbrugsdrift mobiliseres, når vandstanden i området hæves. Kvalitetsselementerne smådyr (bentiske invertebrater), fisk, vandplanter (makrofyter) og alger (fythobentos) kan potentielt blive påvirket af tilførsel af sediment, som hvirvles op ved jordarbejde i vandløbets tilstødende grøfter og dræn.

Bygherre oplyser, at der ikke køres i grøfterne i forbindelse med anlægsarbejdet, og at der vil være tale om en lokal og midlertidig forstyrrelse på få timer til få dage. Sløjfning af dræn og grøfter vil ske nedefra og op, hvorved udløbet sløjfes som det første, hvorefter sløjfningen fortsætter i opstrøms retning, så risikoen for mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, næringsstoffer eller sediment mindskes. Det gælder desuden for de grøfter og dræn, der sløjfes, at de har for lav vandføring, til at sætte sediment, næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer i transport under eller efter sløjfningen. Som følge heraf vil mængden af eventuelt finpartikulært materiale, der ophvirvles eller frigives, være meget begrænset og vil kunne nå at aflejres, før det når det målsatte vandløb. Bygherre vurderer, at omfanget af sediment i forbindelse med sløjfningerne vil være begrænset til et omfang svarende til den sedimenttransport, som foregår under naturligt forekommende variationer.

Jordmaterialet der anvendes til lukning af grøfter og dræn hentes fra balker og fra opgravede materiale langs selve grøfterne, hvorfor der vil være tale om materialer, der allerede findes i området. Der tilføjes dermed ikke jord udefra. Bygherre vurderer, at den kemiske tilstand ikke bliver påvirket i projektets anlægsfase, da der ikke er registreret jordforureninger indenfor projektområdet.

Bygherre vurderer samlet set, at en væsentlig påvirkning af vandløbet i anlægsfasen kan afvises, og at aktiviteterne i anlægsfasen ikke vil være til hinder for at opnå eller fastholde målopfyldelse.

Driftsfasen

Projektet giver ikke anledning til aktiviteter eller efterfølgende vedligeholdelsesarbejde i driftsfasen.

I driftsfasen vil sløjfning af grøfter og dræn i området afstedkomme, at vandbevægelsen i større omfang sker igennem terrænet og i jordmatricen frem til vandløbene. Det vil medføre, at der vil ske en større tilbageholdelse af vand i jorden samt langsommere afstrømning til vandløbet. Forsinkelsen vil reducere størrelsen på pulser af vand fra store nedbørshændelser, hvilket vil resultere i en reduceret og mere naturlig grad af erosion i vandløbet.

Da projektet resulterer i en langsommere afdræning er det med til at gøre vandløbet og de omkringliggende arealer mere robuste overfor langvarige perioder uden nedbør. Bygherre oplyser, at sløjfningerne ikke vil ændre på den samlede mængde af tilstrømmende vand eller oplandets størrelse samt at projektet ikke ændrer vandløbets vandføring, faldforhold eller tilførsel af organisk stof. Vandstandshævningen i forbindelse med projektet sker i de tilstødende lavbundsarealer og ikke i selve vandløbet. Bygherre oplyser endvidere, at der hverken sker påvirkning af temperaturforhold eller iltforhold som følge af projekttiltagene.

Bygherre vurderer, at projektet ikke indeholder tiltag, der påvirker gydemuligheder, opvækststeder, skjul samt fri passage i vandløbet for kvalitetsselementet fisk. Projektet har derudover ingen påvirkning på vandløbets iltforhold eller fysiske forhold, hvilket er centralt for kvalitetsselementer smådyr (bentiske invertebrater). Der kan potentiel være en mindre positiv påvirkning på de kemiske forhold, som også er centrale for kvalitetsselementet, idet arealerne ekstensiveres hvorved det ikke længere vil være tilladt at anvende pesticider på projektområderne. Da projektområdet kun udgør en lille andel af det samlede opland til vandområdet, vil denne positive effekt være meget lille.

I driftsfasen vil den generelle hævnning af grundvandsstanden i projektområdet desuden fremadrettet mindske risikoen for iltning af pyritholdige jorder og dermed mindske risikoen for okkerudledning til vandløbene.

Kvalitetselementet vandplanter(makrofyter) påvirkes typisk af lysforhold, bundsubstrat, grødeskæringspraksis, vandløbets skikkelse samt næringspåvirkning. Bygherre oplyser, at projektet indirekte kan være med til at reducere behovet for grødeskæring i Klejstrup Bæk/Skals Å, som også er en af de største forklarende faktorer for tilstanden af kvalitetselementet planter. En egentlig ændring af grødeskæringspraksis vil dog kræve en regulativændring, som skal iværksættes og gennemføres af de kommunale vandløbsmyndigheder uafhængigt af nærværende projekt. Projektet vil medføre en mindsket næringspåvirkning, om end i mindre grad, da projektet udgør en mindre størrelse i forhold til oplandet. Bygherre oplyser, at der ikke vil ske en påvirkning af de øvrige faktorer for kvalitetselementet, da der ikke sker påvirkning af lysforhold, vandløbets skikkelse etc.

Kvalitetselementet alger (fyto-bentos) er særligt påvirket af vandets kemiske egenskaber herunder fosforkoncentrationen, surheden, kvælstofkoncentrationen samt belastning af organiske stoffer. Herudover spiller lysforhold, substrat og hydrodynamik en rolle. Projektet vil give anledning til en fosforudledning på 115 kg P/år. Etablering af vådområdeprojekter på landbrugsjord kan give anledning til en midlertidig udvaskning af fosfor fra jordmatricen. I nærværende projekt vil der være en fosforudledning på 115 kg/år. Bygherre vurderer, at udledningen ikke vil give anledning til en påvirkning af kvalitetselementet. Dette skyldes, at den største fosforudvaskning finder sted i vinterhalvåret, hvor grundvandsstanden på projektarealerne er højest grundet nedbør. I denne periode er primærproduktionen på sit laveste, og da der sker en kontinuerlig udskiftning af vandet i vandløbet, vil der ikke ske en ophobning af det udvaskede fosfor, som evt. ville kunne påvirke algesamfundene senere på sæsonen. Dertil kommer, at den midlertidige fosforudvaskning fra projektområdet er mindre end den nuværende grundet dræning, jf. afsnit 8.2.9 i væsentlighedsvurderingen. Det er dermed bygherres vurdering, at projektet ikke vil påvirke kvalitetselementet alger negativt eller være til hinder for at opnå målopfyldelse i fremtiden.

Bygherre vurderer, at kvalitetselementet nationalt specifikke stoffer og den kemiske tilstand ikke bliver påvirket af projektet, da der ikke er registreret forureninger indenfor projektområdet. Da projektet ikke påvirker hydrologien udenfor projektområdet, vil tiltagene heller ikke medføre en mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer udenfor projektområdet. Der vurderes at være en positiv effekt på tilstanden for nationalt specifikke stoffer og den kemiske tilstand grundet ophør af intensiv landbrugsdrift i projektområdet, skønt denne effekt vil være lille grundet projektområdets beskedne størrelse sammenlignet med det samlede vandløbsopland.

6.4.2 Skals Å

Da der, jf. ovenstående afsnit, ikke vurderes at ske en væsentlig påvirkning af Klejstrup Bæk, vurderer SGAV, at der ligeledes ikke vil ske en væsentlig påvirkning af Skals Å, som vandløbet betegnes fra Klejstrup Møllebæk og frem til udløbet i Hjarbæk Fjord.

6.5 Okker

Hele projektområdet er klassificeret som okkerklasse 1, hvilket vil sige, at det ifølge okkerkortlægningen er klassificeret som område med stor risiko for udledning af okker til vandmiljøet. Hvis en jord drænes eller udgrøftes, sænkes grundvandsstanden, og der kommer ilt ned til pyritten. Pyritten udledes til vandmiljøet, hvor det omdannes til okker (ferrojern).

Da vandstanden hæves i projektområdet, og der ikke foretages anlægsarbejde, der sænker vandstanden indenfor eller udenfor projektområdet, sammenlignet med de nuværende forhold, vurderer bygherre, at projektet ikke vil give anledning til en øget okkerudvaskning. Dette skyldes, at eventuelle pyritforekomster, der endnu ikke er oxideret, i højere grad vil forblive immobiliseret i jorden og dermed ikke er i risiko for at blive udvasket som okker.

SGAV vurderer dermed, at der med projektet vil blive genskabt iltfrie forhold i jordmatricen, som derved kan binde og tilbageholde jernet, der er skyld i okkerdannelsen, i jorden. Hævning af grundvandsstanden i et område med høj okkerrisiko kan derfor give mindre okkerudvaskning og dermed forbedre de nærliggende vandløb. Det vurderes dermed, at der ikke vil være risiko for, at der sker udledning af okker til vandmiljøet.

6.6 Målsatte søer

Der er ingen målsatte søer indenfor projektområdet. Nærmeste målsatte sø er Tjele Langsø (Vandområde ID: 397), der er beliggende ca. 870 meter sydvest for det sydligste af projektområderne. Der er ikke hydrologisk forbindelse mellem Tjele Langsø og projektområdet, hvorfor projektaktiviteterne ikke vil medføre ændringer i tilstandsklassen for søens kvalitetselementer.

Nærmeste hydrologisk forbundne sø er Klejtrup Sø (Vandområde ID: 310), der er beliggende mere end 5 km fra projektområdet. SGAV vurderer, at der ikke vil ske en påvirkning af søen som følge af projektet, hvorfor projektet ikke medfører ændringer i tilstandsklassen for søens kvalitetselementer.

6.7 Målsatte kystvande

Skals Å afvander til kystvand Hjarbæk Fjord (158) som er beliggende ca. 20 km vest for projektområdet. Nedenstående tabel viser tilstanden af kvalitetselementerne i Hjarbæk Fjord.

Tabel 6. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand for Hjarbæk Fjord.

Navn (DK ID)	Alger	Rodfæstede planter	Bunddyr	Ilthold	Vandets klarhed	Nationalt specifikke stoffer	Samlet økologisk tilstand	Kemisk tilstand (årsag til manglende målopfylde)
Hjarbæk Fjord (158)	Dårlig	Dårlig	Ukendt	Ikke anvendelig		Ukendt	Dårlig	Ikke-god

Projektet er beregnet til at medføre en kvælstofreduktion på i alt 3.723 kg N/år.

I gældende vandområdeplan er der for Hjarbæk Fjord et målsat reduktionskrav på 896,5 tons kvælstof pr. år, hvoraf der i vandområdeplanen er indsatser for 561 tons kvælstof pr. år. Heraf er det afsat 36,6 tons kvælstof pr. år for klima-lavbundsprojekter. Nærværende projekt indfrier i driftsfasen derfor 0,7 procent af det overordnede gældende reduktionskrav og 10,1 procent af det specifikke reduktionskrav for klima-lavbundsprojekter.

Projektets samlede beregnede fosforbalance ved realisering udgør i alt -115 kg P/år, hvilket betyder, at der vil ske en udledning af fosfor.

Til at beregne fosforisikovurdering er der benyttet NP-vekselkursregnearket (Miljøstyrelsen, NP-vekselkurs og nedstrøms søer, 2024). NP-vekselkursen er en beregning, hvor en andel af kvælstofreduktionen omregnes til fosforækvivalenter med henblik på at vurdere, om kvælstofreduktionen er tilstrækkelig til at opveje en potentiel fosforfrigivelse, og om der på den baggrund er behov for fosforafværgetiltag. Det er tilladt at veksle op til 100% af kvælstofreduktionen. Vekselkursen afhænger af hvilket delvandopland projektet udleder til. Vekselkursen skal forstås som kg P pr. kg N således, at der med en vekselkurs

over 1 kræves en forholdsvis større kvælstofreduktion for at modvirke fosforfrigivelsen. Projektområdet udleder til deloplandet Hjarbæk Fjord (ID 158), der har en vekselkurs på 17,2. Det fremgår af N/P-vekselkursberegningen, som er vedlagt som bilag 6, at der med en kvælstofreduktion på 3.723 kg N/år og en fosforfrigivelse på 115 kg P/år efter NP-vekselkursen stadig er 46, 5 procent af kvælstofreduktionen tilbage. Derfor vurderer bygherre, at det ikke er nødvendigt at udføre fosforafværgetiltag.

Anlægsfasen

Bygherre vurderer, grundet karakteren og omfanget af anlægstiltagene, at projektet ikke vil påvirke kystvandområdet og dets kvalitetselementer eller kemiske tilstand.

Bygherre oplyser, at der kan være en mindre, midlertidig udvaskning af sediment i forbindelse med anlægsarbejdet, jf. afsnit 6.3.1, men disse vurderes at være tilsvarende eller mindre end den nuværende naturlige erosion fra området. Anlægsarbejdet vurderes af samme årsag ikke at indebære en risiko for frigivelse af miljøfarlige forurenende stoffer eller næringsstoffer i et væsentligt omfang.

Bygherre vurderer dermed, at en væsentlig påvirkning af kystvandområde 158, Hjarbæk Fjord, i anlægsfasen kan afvises. Det vurderes samtidig, at aktiviteterne i anlægsfasen ikke vil være til hinder for at opnå eller fastholde målopfyldelse i kystvandområdet.

Driftsfasen

I driftsfasen vurderer bygherre, at projektet vil have en positiv effekt på kystvandområdets kvalitetselementer og kemiske tilstand.

Kvalitetselementet fytoplankton påvirkes i høj grad af tilgængelige næringsstoffer i vandsøjlen og lysindstråling. Som det fremgår af ovenstående vil projektet i driftsfasen medføre en reduktion af udvaskning af kvælstof, og på sigt fosfor, til vandmiljøet. Kvalitetselementerne rodfæstede bundplanter, iltforhold og vandets klarhed vil ligeledes ikke blive påvirket af projektet, da projektet ikke giver anledning til væsentlige ændringer i de parametre, der påvirker disse kvalitetselementer. Dette begrundes med, at projektet ikke medfører en øget udvaskning af organisk stof eller iltkrævende organiske forbindelser, der forårsager iltsvind, eller gør havbunden mere mudret og derfor mere udsat for ophvirvling. Herudover at den reducerede næringsstofbelastning vil nedsætte omfanget af stressfaktorer for bundplanterne og bunddyrene såsom iltsvind og epifytter og samtidig forbedre lysforholdene, så bundplanterne får mulighed for at brede sig til dybere vand.

Nationalt specifikke stoffer og den kemiske tilstand vil ligeledes ikke blive påvirket, da projektet ikke medfører en øget risiko for udvaskning af miljøfarlige forurenende stoffer. Sløjfning af eksisterende dræn og grøfter sker nedefra og op, hvilket reducerer risikoen for mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, sediment og udvaskning af næringsstoffer. Som det fremgår af afsnit 6.4.1 gælder det desuden for de grøfter og dræn, der sløjfes, at de har for lav vandføring, til at sætte sediment, næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer i transport under eller efter sløjfningen.

Bygherre vurderer dermed, at en væsentlig påvirkning af kystvandområde Hjarbæk Fjord i driftsfasen kan afvises. Samtidig vurderes det at aktiviteterne i driftsfasen ikke vil være til hinder for at opnå eller fastholde målopfyldelse i kystvandområdet.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil påvirke bundplanter, iltforhold og vandets klarhed negativt, da projektet ikke indebærer øget udvaskning af organisk stof eller iltkrævende forbindelser. SGAV vurderer, at projektet ikke vil medføre en øget risiko for mobilisering eller udvaskning af miljøfarlige forurenende stoffer næringsstoffer eller sediment, idet sløjfning af grøfter og dræn udføres på en måde, der minimerer påvirkning. Samlet vurderer SGAV, at projektet ikke vil påvirke hverken den økologiske eller kemiske tilstand eller forringe eller forhindre målopfyldelse for kystvand Hjarbæk Fjord (158).

Projektet vurderes heller ikke at medføre en væsentlig påvirkning af målsatte kystvandsområder, som ligger nedstrøms kystvandområde Hjarbæk Fjord. Påvirkning af kvalitetselementerne og den kemiske tilstand vil være af samme karakter (neutral til positiv), men effekten vil være aftagende grundet stigende oplandsstørrelse.

6.8 Samlet vurdering af målsatte vandforekomster

SGAV vurderer, på baggrund af ovenstående afsnit om målsatte vandforekomster, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil medføre påvirkninger, der kan forringe den aktuelle tilstand eller forhindre målopfyldelse for de berørte målsatte vandforekomster, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

7 Havstrategi

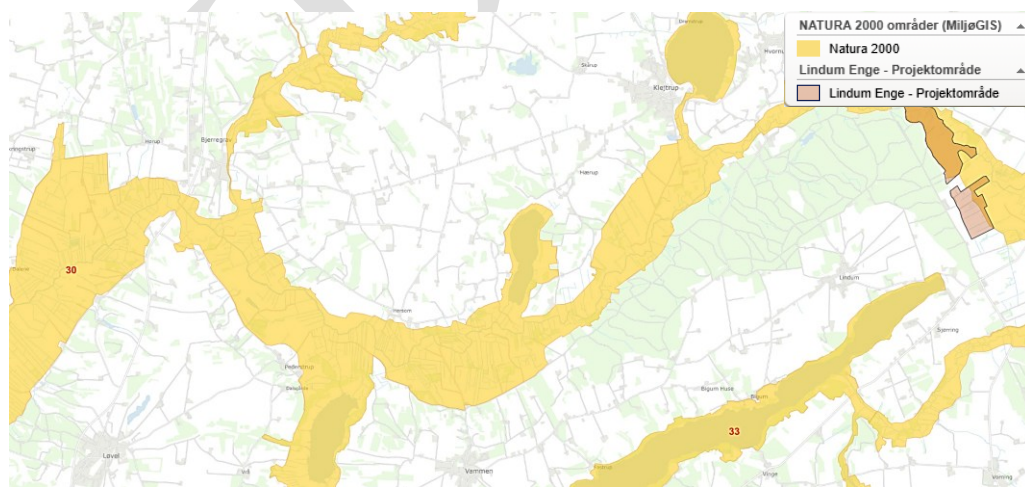
SGAV vurderer, at projektet ikke vil påvirke havstrategiområderne og havets økosystem. Dette begrundes med, at projektet sker på land og vurderes ikke at medføre direkte eller indirekte påvirkninger på havmiljøet ved at tilføre miljøfarlige forurenende stoffer til havet, i hverken anlægs- eller driftsfasen jf. afsnit 6.5. SGAV vurderer endvidere, at projektet, hverken i anlægs- eller driftsfasen, er til hinder for målopfyldelse af Danmarks havstrategi, idet projektet ikke har væsentlige påvirkninger for strategiens deskriptorer og dermed ikke hindrer god miljøtilstand i havets økosystemer, jf. lov om havstrategi.

8 Væsentlighedsvurdering af Natura 2000

Projektområdet er delvist beliggende inden for Natura 2000-område nr. 30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal (Figur 5). Natura 2000-område nr. 30 indeholder habitatområde H30 og fuglebeskyttelsesområde F14 og F24.

Derudover er Natura 2000-område nr. 33, Tjele Langø og Vinge Møllebæk, beliggende ca. 825 meter sydvest for det sydlige projektområde. Natura 2000-område nr. 33 indeholder habitatområde H33 og fuglebeskyttelsesområde F16.

Alle habitatområder har til formål at beskytte og genoprette en gunstig bevaringsstatus for bestemte naturtyper og arter af dyr og planter, mens fuglebeskyttelsesområderne har til formål at beskytte bestemte fuglearter, der eksempelvis er følsomme over for ændringer af levesteder.

Figur 4. Projektområdet (beige polygon) er delvist beliggende inden for Natura 2000-område nr. 30. Natura 2000-område nr. 33 er placeret ca. 800 meter sydvest for projektområdet.

8.1 Påvirkninger på udpegningsgrundlaget for H30

Habitatområde H30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk) er beliggende delvist indenfor projektområdet (Figur 4). For hvert habitatområde gælder et udpegningsgrundlag, som rummer væsentlige forekomster af arter og naturtyper, der er omfattet af naturdirektiverne. Udpegningsgrundlaget for H30 omfatter 40 naturtyper og 10 arter (tabel 7).

Tabel 7. Udpegningsgrundlaget for H30. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter i habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype eller art.

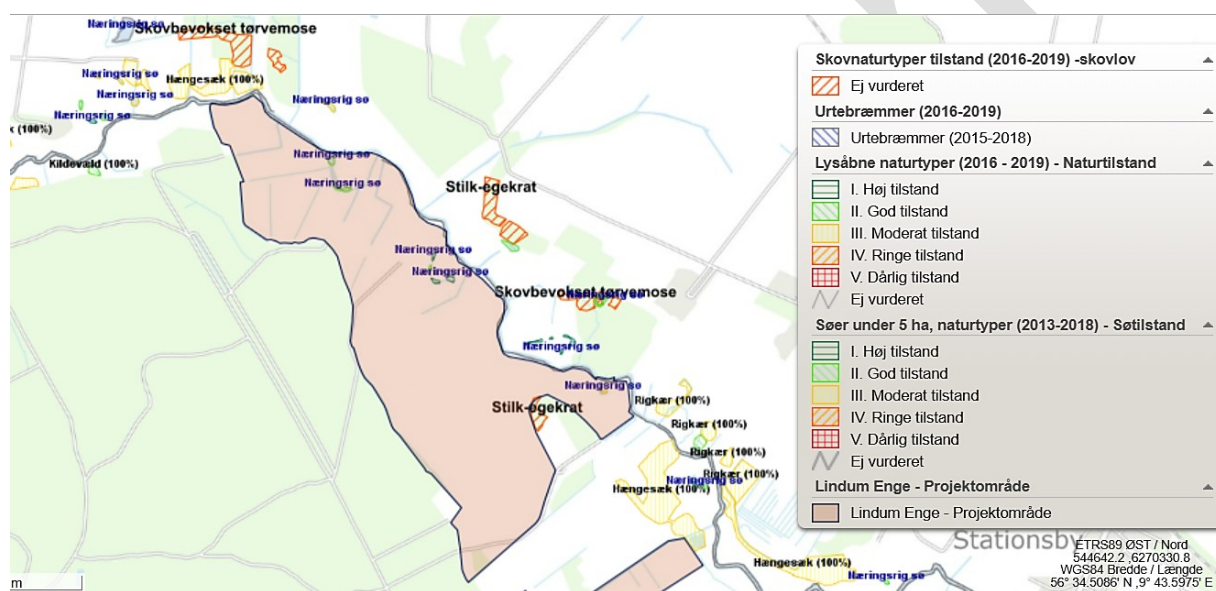
Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 30		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Grå/grøn klit* (2130)
	Klithede* (2140)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Enekrat (5130)	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)
	Nedbrudt højmoser (7120)	Hængesæk (7140)
	Tørvelavning (7150)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på mor med kristtorn (9120)	Bøg på muld (9130)
	Ege-blandskov (9160)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Blank seglmos (6216)	Gul Stenbræk (1528)
	Grøn køllegræs (1037)	Stor kærguldsmed (1042)
	Kildevældsvindelsnegl (1013)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Stavsild (1103)
	Stor vandsalamander (1166)	Odde (1355)
	Spættet sæl (1365)	Damflagermus (1318)

8.1.1 Påvirkninger på habitatnaturtyper

I nedenstående afsnit fremgår de naturtyper på udpegningsgrundlaget som potentielt kan påvirkes af projektet, fordi de enten er i hydrologisk forbindelse med projektområdet eller ligger i eller i direkte tilknytning til projektområdet. For de øvrige habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget, som ikke er fremgår herunder, vurderer SGAV, at der ikke er risiko for påvirkning af disse naturtyper i hverken anlægs- eller driftsfasen. Dette begrundes med, at det ikke sker ændring af hydrologiske forhold og heller ikke sker anlægsarbejde, kørsel eller oplag inden for eller i nærheden af disse forekomsters udbredelsesområder. Som det fremgår af figur 4 strækker Natura 2000-område nr. 30 sig over store afstande, og

flere af naturtyperne på udpegningsgrundlaget er dermed hverken til stede i eller i nærheden af projektområdet (Figur 6). Deraf vurderer SGAV, at projektet ikke vil forringe naturtypernes udvikling hen imod opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Inden for projektområdet findes der ingen udpegede lysåbne- eller skovhabitatnaturtyper samt vandløb. Projektområdet grænser op til naturtyperne vandløb med vandplanter (3260), Klejstrup Bæk/Skals Å, urtebræmme (6430), langs Skals Å, skovbevokset tørvemose (91D0), øst for Skals Å, samt stilk-egekrat (9190) ved kanten af den sydlige projektgrænse. Mellem den sydlige del af projektområdet og Skals Å, i afstrømningsområdet fra projektarealet, ligger der to udpegede hængesække (7140). Bygherre oplyser, at der tidligere har været udpeget rigkær (7230) umiddelbart overfor projektområdet. Dette er nu afregistreret og fremgår ikke af de senere revisioner. I stedet er der nu registreret en række rigkær på Skals Ås østlige bred i stykket mellem de to projektområder. I projektområdet og dets umiddelbare nærhed, vest for Skals Å, er der desuden udpeget syv vandhuller som næringsrige søer (5150) under 5 ha (figur 5).

Figur 5. Naturtyper på udpegningsgrundlaget for H30 i og i umiddelbar nærhed til projektområdet.

8.1.1.1 Bugt (1160)

Ved udløbet af Skals Å er store dele af Hjarbæk Fjord udpeget med naturtypen bugt (1160).

Under særlige forhold kan denne naturtype påvirkes f.eks. ved påvirkning med meget store mængder næringsstof eller miljøfarlige forurenede stoffer. Beregninger af netto udvaskning af kvælstof og fosfor fra området er derfor nødvendig for at vurdere den reelle trussel mod de organismer som karakteriserer naturtypen herunder udbredelsen af ålegræs.

For de marine naturtyper, der er kortlagt i området, er naturtyperne generelt karakteriseret ved, at bugter og vige er lavvandede områder med begrænset fersk påvirkning, og udgør dermed størstedelen af fjordene i de indre farvande. I alt er 8.648 ha kortlagt med naturtypen i habitatområdet. Naturtypen bugter og vige udgør så godt som hele det marine område i Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord.

Størstedelen af bundsubstratet i naturtypen er, jf. basisanalysen, sand og dynd. Naturtypen ligger på en dybde ned til 6 meter. Ålegræs findes udbredt i området og epifauna-samfundet knyttet hertil består af søpunge, dværghel, hesterejer og dyndsnegle. Jf. basisanalysen er truslerne mod naturtilstanden for

naturtypen generelt håndteret via indsatser i vandområdeplanerne dvs. særligt næringsstofpåvirkning fra de afstrømningsområder tilknyttet Hjarbæk Fjord, herunder Skals Å.

Naturtypen er i stærkt ugunstig bevaringsstatus og i medfør af de generelle krav til vurdering af påvirkning, herunder tilstandsvurderingssystemet i regi af vandplanen, hvor området er i dårlig tilstand, må Hjarbæk Fjord ikke påvirkes med selv mindre mængder tilført næringsstof hhv. N og P.

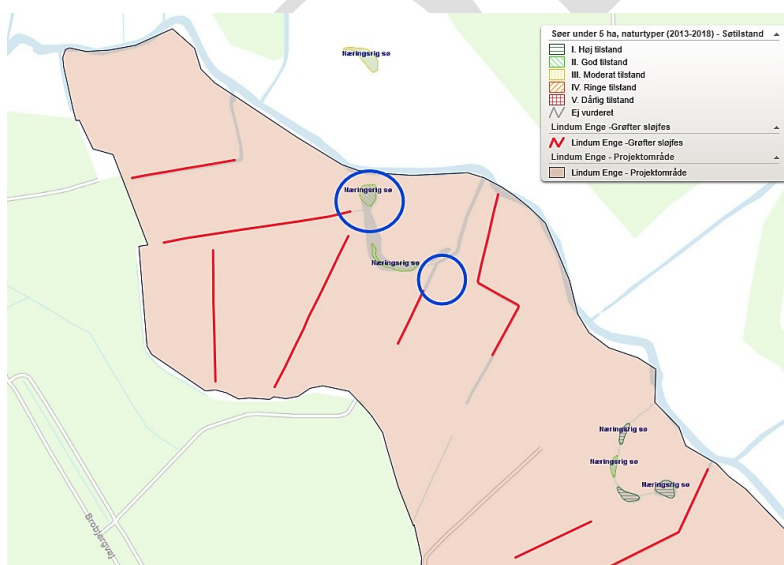
Som det fremgår af afsnit 6.5 (målsatte kystvande) vurderer SGAV, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af kystvandområdet Hjarbæk Fjord (158), hvorfor der ej heller vurderes at ske en væsentlig påvirkning af areal, tilstand eller bevaringsstatus for habitatnaturtypen bugt (1160) i Natura 2000-området. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.1.2 Næringsrig sø (3150)

I projektområdet og i dets umiddelbare nærhed, vest for Skals Å, er der udpeget syv vandhuller som næringsrige søer under 5 ha. Tre af vandhullerne er i høj tilstand, tre vandhuller er i god tilstand, mens ét er i moderat tilstand.

Jf. basisanalysen er søerne i høj og god tilstand generelt præget af en artsrig, udbredt undervandsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne i moderat og ringe tilstand har generelt en mindre udbredelse af en artsrig undervegetation, og de er i større grad domineret af trådalger, som indikerer næringsstofftilførsel. Dette er overvejende gældende for de syv vandhuller i projektområdet. Det ene vandhul i moderat tilstand er under tilgroning pga. lav vanddybde, men har forekomst af liden andemad, frøbid, blærerod sp., giftlyde og bredbladet dunhammer og er omkranset af større bræmmer af tagrør.

Bygherre oplyser, at søerne ikke påvirkes direkte i anlægsfasen af anlægstiltag, kørsel eller andet, men at projektet medfører lukning af to grøfter, der afvander to ældre åslynger, hvori der er forekomst af næringsrig sø (figur 6). Bygherre oplyser, at den ene åslynge er under meget kraftig tilgroning i tagrør, hvilket giver udpræget skyggevirkning, mens den anden er en afsnøret åslynge med tæt rørskov omkring. Derudover er der meget andemad og svømmende vandlaks, kalmus, frøbid, sideskærm og giftlyde.

Figur 6. Grøftelukninger (rød streg) i grøfter der afvander to ældre åslynger (blå cirkel), hvori der er forekomst af næringsrig sø.

Der køres ikke i grøfterne i forbindelse med anlægsarbejdet og der vil være tale om en meget lokal og midlertidig forstyrrelse omkring grøfterne. Grøftelukningerne foretages nedefra og op i systemet, hvorved en potentiel sedimentvandring begrænses (se også afsnit 6.3.1). Derudover har de grøfter, der sløjfes, lav vandføring, hvorfor bygherre vurderer, at eventuelt sediment vil nå at aflejres, inden det når søerne. Det samme gør sig gældende i forhold til mobilisering af næringsstoffer og miljøfarlige forurenende stoffer, der ikke vurderes at kunne sættes i transport under eller efter sløjfningen.

Grøftelukningerne foretages ved opfyldning af grøfterne med afrømmede materiale fra balken inden for projektområdet samt skrab langs selve grøften. Jordmaterialet, der anvendes, stammer dermed fra projektområdet og der tilføjes ikke materialer ude fra. Der er ikke registreret jordforurening inden for projektområdet.

I driftsfasen vil grøftelukningerne medføre, at forekomsterne med næringsrig sø ikke længere afvandes i samme omfang og øge arealet med vandflade. Bygherre vurderer, at dette vil medføre en mere stabil vandstand i søerne.

Bygherre vurderer, at den samlede påvirkning vil være positiv og at der ikke vil være nogen væsentlig påvirkning af naturtypens bevaringsstatus.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af areal, tilstand eller bevaringsstatus for habitatnaturtypen næringsrig sø (3150) i Natura 2000-området. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.1.3 Vandløb med vandplanter (3260)

Hele projektområdets østgrænse består af Klejstrup Bæk/Skals Å, som er udpeget som vandløb med vandplanter (3260).

Naturtypen forekommer overvejende i åbne vandløb med en vis naturlig dynamik og vandkvalitet, og den er karakteriseret ved arter som tusindblad, vandstjerne, vandaks, vandranunkler samt mosser og kransnålalger.

Jf. vandområdeplanerne er tilstanden for makrofytter moderat på strækningen opstrøms og ukendt på projektstrækningen. Ud fra kendskab til plantesamfundene på baggrund af besigtigelsen vurderer bygherre, at tilstanden af naturtypen i Klejstrup Bæk (på projektstrækningen) ikke er målsætningsopfyldende og dermed ikke i gunstig bevaringsstatus. Vandløbet er udrettet og artssamfundet er generelt artsfattigt bestående af sumpplanter og udbredte områder med submerse former (hvor hele planten eller dens blade lever under vandoverfladen) af enkelt pindsvineknop.

Der foretages ikke anlægsarbejde, kørsel eller andet i vandløbet. Projektet indebærer sløjfning af grøfter, som er hydrologisk forbundet med vandløbet. Bygherrer vurderer, at der ikke sker nogen væsentlig påvirkning af naturtypens bevaringsstatus, da de mindre ændringer, der måtte forekomme, i afstrømning og sedimenttransport på baggrund af hævnning af vandstanden i området og under anlæg, er så små, at de er uvæsentlige for så stort et vandløb.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig. Da projektet, jf. afsnit 6.4.2, ikke vurderes at medføre væsentlige påvirkninger af det/de målsatte vandløb vurderes der ej heller en påvirkning af habitatnaturtypen. SGAV vurderer dermed, at projektet ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af areal, tilstand eller bevaringsstatus for habitatnaturtypen vandløb med vandplanter (3260) i Natura 2000-området. Projektet vurderes ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen.

8.1.1.4 Urtebræmme (6430)

Langs hele brinken af Klejstrup Bæk/Skals Å er der udpeget urtebræmme (6430), hvor naturtypen forekommer langs næsten hele bredzonen i af Skals åen i habitatområdet. Bygherre oplyser, at det ved gennemgang af dele af projektstrækningen i 2023 kunne konstateres, at der findes en udbredt og veludviklet bræmme af naturtypen langs hovedparten af strækningen.

Naturtypen kendetegnes ved fugtige og næringselskende bræmmesamfund med flerårige urteagtige planter, slyngplanter og/eller buske langs vandløb eller langs skyggende skovbryn. Arterne er f.eks. lådden dueurt, alm. mjødukt, kvan, rød hestehov, kål-tidsel, skvalderkål, løgkarse, stinkende storkenæb, dag-pragtstjerne, døvnælde, kattehale mfl. Naturtypen er pr. definition begrænset til en smal bræmme langs vandløbet (1-5 meter), uanset at plantesamfundet kan fortsætte næsten identisk i større bredde.

Bygherre oplyser, at urtebræmme er uforstyrret, da der ikke sker nogen kørsel eller anlæg i området, hvor naturtypen er beskyttet. Da urtebræmme primært påvirkes af eutrofiering fra dyrkning af tilstødende arealer, slåning, tilgroning og græsning, vurderer bygherre, at projektet på sigt vil have en positiv effekt på naturtypen. Bygherre vurderer, at den samlede påvirkning vil være uvæsentlig og med nogen sandsynlighed positiv på langt sigt, når området bliver mindre forstyrret og der sker mindre næringsflux. Bygherre vurderer derfor, at der ikke vil være nogen væsentlig påvirkning af naturtypens bevaringsstatus.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig og vurderer, at projektet ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af areal, tilstand eller bevaringsstatus for habitatnaturtypen urtebræmme (6430) i Natura 2000-området. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.1.5 Hængesæk (7140)

Uden for projektområdet, men i afstrømningsområdet for den sydlige del af projektet, findes et større parti med den lysåbne naturtype hængesæk.

Hængesæk er en våd, ofte flydende mosevegetation knyttet til høj vandstand og næringsfattige forhold, typisk forekommende ved søer, vandhuller og i lavninger i kær.

Tilstanden i vegetationsforholdene er overvejende god og fugtigbundsvegetation er udbredt, men den generelle tilstand er moderat særligt på grundlag af nogen tilgroning og en begrænset artsdiversitet.

Bygherre vurderer, at dels næringsstofpåvirkning, dels dårlig hydrologi kan være negative presfaktorer for hængesæk. Ved omlægning af arealanvendelse i forbindelse med projektet vil der ske mindre næringsstofftilførsel til den nordlige lokalitet, mens det er overvejende sandsynligt, at den sydlige vil være uændret. Der forventes overordnet ikke nogen forbedret hydrologi.

Da områderne med hængesæk kun forekommer uden for projektområdet, vil ingen af dem blive påvirket af de ændrede afvandingsforhold. Bygherre vurderer, at det alene er ekstensiveringen, der vil kunne påvirke naturtypen i form af mindre næringsstofftilførsel. Bygherre vurderer dermed, at den samlede påvirkning vil være uvæsentlig og muligvis let positiv på sigt, når områdets næringsstofpulje bliver opbrugt og udsivningen gennem jordmatricen derved bliver mindre til den nordlige hængesæk.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig og vurderer, at projektet ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af areal, tilstand eller bevaringsstatus for habitatnaturtypen hængesæk (7140) i Natura 2000-området. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.1.6 Riggkær (7230)

På Skals Å's østlige bred har der tidligere (2004-2006) været udpeget rigkær umiddelbart overfor projektarealet. Dette er nu afregistreret i både nuværende overvågningsprogram (2016-2019) og tidligere (2010-2012). Derudover er der en række rigkær på Skals åens østlige bred. Disse ligger ikke overfor projektområdet, men længere mod syd, i området mellem det nordlige og sydlige projektområde. Der kendes ingen rigkær på Skals åens vestlige bred i og omkring projektområdet. Bygherre vurderer derfor, at der ikke vil være risiko for en negativ påvirkning, da projektet ikke medfører potentiale for væsentlig påvirkning ud af projektarealet, herunder væsentlig transport af vand eller sediment f.eks. via Skals Å eller ændrede vandstandsforhold i åen, der kunne betyde påvirkning af vandløbsnære arealer med rigkær.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig og vurderer, at projektet ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af areal, tilstand eller bevaringsstatus for habitatnaturtype rigkær (7230) i Natura 2000-området. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.1.7 Stilkege-krat (9190)

Stilkege-krat er egeskov på sur, næringsfattig bund, hvor stilkeg dominerer, og som er kendetegnet ved lysåbne strukturer, sparsomt busklag og ofte rig forekomst af bregner og surbundsarter.

Stilkege-krat forekommer ikke inden for projektområdet, men der ligger en udpegning, som flugter med det nordlige projektområdes sydlige afgrænsning samt en udpegning, der ligger øst for Skals Å ca. 122 meter fra projektområdet (figur 6). Bygherre oplyser, at det kortlagte areal med stilkege-krat ligger på højjord og at projektet ikke medfører ændringer, der har betydning for stilkege-krattets tilstand.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af stilkege-krat (9190) i form af forringelse af areal, naturtilstand eller bevaringsstatus. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.1.8 Skovbevokset-tørvemose (91D0)

Skovbevokset tørvemose er vådbundsskov på sur, næringsfattig tørvejord med højt grundvandsspejl, typisk domineret af birk, skovfyr eller rødgran og ofte med tørvemoser.

Realisering af projektet berører ikke skovbevokset-tørvemose, idet forekomsten ligger i afstand af ca. 176 meter fra projektområdet. Der foretages grøftelukninger af grøfter, som er i hydrologisk forbindelse med Klejstrup Bæk/Skals Å, som er hydrologisk forbundet med forekomsten.

Da projektet jf. afsnit 6.3.2 ikke vurderes at medføre væsentlige påvirkninger af de målsatte vandløb Klejstrup Bæk/Skals Å vurderes ej heller en påvirkning af habitatnaturen skovbevokset-tørvemose.

SGAV vurderer dermed, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af skovbevokset tørvemose (91D0) i form af forringelse af areal, naturtilstand eller bevaringsstatus. Projektet vurderes dermed ikke at stride mod hverken de overordnede eller konkrete bevaringsmålsætninger eller Natura 2000-plejeplanen for området.

8.1.2 Påvirkninger på habitatarter

I nedenstående gennemgås de arter, der er på udpegningsgrundlaget for H30, som potentielt vurderes at kunne blive påvirket af projektet. Habitatarterne stor kærguldsmed, stavsild, blank seglmose og gul stenbræk fremgår ikke af nedenstående vurdering, da de ikke er kendt for området.

8.1.2.1 Grøn kølle guldsmed (1037)

Grøn kølle guldsmed yngler i halvstore til store vandløb på strækninger med rent og iltrigt vand. De voksne guldsmede foretrækker åbne, solbeskinnede områder. Nymferne af grøn kølle guldsmed er flerårige og lever mere eller mindre nedgravet i vandløbsbunden i områder med stenet og sandet bund. Grøn kølle guldsmed er sjælden i Danmark, men den forekommer i enkelte af de større vandløbssystemer, hvilket omfatter Karup Å, Gudenå, Skjern Å, Simested Å, Skals Å og Storå. Umiddelbart efter forvandlingen fra nymfe til adult kan individer af grøn kølle guldsmed spredes i relativ stor afstand fra ynglelokaliteterne.

Bygherre oplyser, at grøn kølle guldsmed forventes at forekomme i Skals Å, da flere undersøgelser påpeger, at arten er sporadisk forekommende i store dele af Skals Å. Nærmeste fundlokalitet er hovedløbet af Skals Å ca. 1,1 km øst for det sydlige projektområde. Sandsynligvis er arten forholdsvis udbredt og forventes under stadig udbredelse i vandløbssystemet.

Bygherre vurderer, at projektets påvirkning af Klejstrup Bæk/Skals Å med evt. ændret sedimentvandrings, påvirkning med organisk iltforbrugende materiale er forsvindende lille om overhovedet forekommende. Bygherre vurderer derfor, at grøn kølle guldsmed ikke påvirkes væsentligt og at projektet ikke truer artens bevaringsstatus.

Da projektet, jf. afsnit 6.4.1-2 ikke vurderes at medføre en væsentlig påvirkning af Klejstrup Bæk/Skals Å, vurderer SGAV, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af den aktuelle eller fremtidige tilstand for grøn kølle guldsmed, og at projektet dermed ikke truer artens bevaringsstatus.

8.1.2.2 Kildevældsvindelsnegl (1013)

Kildevældsvindelsnegl findes typisk i kalkrige, lavtvoksende mere eller mindre åbent liggende kær og vådområder med fugtig eller sumpet bund samt relativt stabil hydrologi og vegetationsstruktur. De findes også ofte på ekstensivt afgræssede arealer med spredt bevoksning af tuedannede arter af ofte mindre starrer, skæner og/eller græsser. Levestederne er ofte i eller ved ekstrem rigkær eller lignende botanisk værdifulde plantesamfund, hvor der findes tørvedannelse.

Bygherre oplyser, at kildevældsvindelsnegl ikke er kendt fra området, og på baggrund af besigtigelsen i forbindelse med undersøgelser af bilag IV-arter vurderedes der ikke at være særlige forhold, som kunne betinge en forekomst. Der ses ikke typiske levesteder som f.eks. udbredte områder med arter af star i rigkærslignende partier, om end der findes mindre pletter med nogen forekomst af kærstar. Da projektets direkte påvirkninger alene forekommer i selve projektområdet, hvor der ikke vurderes at forekomme egnede levesteder, ligesom der generelt ikke vurderes at ske påvirkning udenfor projektområdet – herunder i det nærtliggende habitatområde, vurderer bygherre, at kildevældsvindelsnegl ikke bliver påvirket af projektet. Ligeledes vil den øgede vandstand i projektområdet være moderat og ikke påvirke med væsentlig øget vandstand i partier med starsump, som derfor ikke vurderes væsentligt påvirket.

På den baggrund vurderer bygherre, at der ikke vil være nogen væsentlig påvirkning på kildevældsvindelsnegl i det nærtliggende habitatområde, ligesom projektet ikke truer artens bevaringsstatus i habitatområdet. SGAV er på det foreliggende grundlag enig.

8.1.2.3 Flodlampret (1099)

Flodlampret kendes overvejende fra Jylland syd for Limfjorden samt fra enkelte strejfe på Sjælland.

Bygherre oplyser, at det er uvist om flodlampret er kendt fra hovedløbet af Skals Å. Den kan teoretisk forekomme i hovedløbet, dels som voksen under vandring til gydepladsen, dels som nedgravet larve i roligere partier af hovedløbet i de første larvestadier.

Bygherre vurderer, at projektets potentielle påvirkning af Skals Å med evt. sedimentvandring og påvirkning med organisk iltforbrugende materiale er forsvindende lille om overhovedet forekommende (se afsnit 6.4.1). Det er derfor bygherres vurdering, at flodlampret ikke påvirkes væsentligt og at projektet ikke truer artens bevaringsstatus.

Da projektet, jf. afsnit 6.4.2 ikke vurderes at medføre en væsentlig påvirkning af Skals Å vurderer SGAV, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af den aktuelle eller fremtidige tilstand for grøn køllegrønsmed, og at projektet dermed ikke truer artens bevaringsstatus.

8.1.2.4 Stor vandsalamander (1166)

Stor vandsalamander er udbredt i størstedelen af Danmark men forekommer kun sporadisk eller mangler helt i visse dele af Vest- og Nordjylland. Arten yngler i vandhuller med rent vand uden fisk, som præderer på haletudser. Vandringsperioden starter typisk i marts og kulminerer i starten af april, hvor salamanderne benytter spredningskorridorer som bevoksninger og skovområder. På land opholder arten sig nær vandhullerne i skjulesteder som dødt ved, sten og lignende. Stor vandsalamander er rovdyr både i vand og på land, hvor den lever af blandt andet regnorme, snegle og insektlarver. Arten er sårbar over for påvirkninger af både vandhuller og levesteder på land og er afhængig af gode rastelokaliteter i nærheden af vandet. Eutrofiering og overskygning af vandhuller kan have negativ effekt på bestanden.

Bygherre oplyser, at der inden for projektområdet er udpeget vandhuller (3150 næringsrige søer) som potentielt kunne være egnet levested for stor vandsalamander. Udpegningerne er foretaget i forbindelse med Miljøstyrelsens kortlægning af egnede levesteder i 2018. Derudover findes der et enkelt vandhul i området, som ikke er levestedskortlagt for stor vandsalamander, men som ifølge bygherre kunne være potentielt ynglevandhul. De syv vandhuller, som er kortlagt som levested for stor vandsalamander i 2018, er i god eller høj tilstand som naturtype næringsrig sø, jf. Miljøstyrelsens seneste vurdering.

I kraft af ovenstående er der i forbindelse med projektet foretaget feltundersøgelser af områderne i sommeren 2023 og vinteren 2024. Ud over de kortlagte områder er der sket gennemgang af en mindre potentielt egnet ynglelokalitet i det sydlige delområde. Som følge af feltundersøgelserne i sommeren 2023 blev det vurderet, at de syv vandhuller er mindre egnede som ynglevandhul på grund af tilgroning og skygge på vandfladerne samt generelt stor vanddybde uden lavvandet bredzone. Konkret vurderer bygherre, at vandhul 1,2,5, 6 og 7 i praksis ikke er egnede som levested særligt grundet tilgroning og deraf stor skyggepåvirkning. Ved feltundersøgelsen blev der ligeledes fundet hundestejle i vandhul 1. Vandhul 3,4 og 8 er forholdsvis solbeskinnede men mangler den nødvendige vegetation, førend de vurderes egnet som ynglevandhul for stor vandsalamander. Stor vandsalamander lægger sine æg enkeltvis på vandplanter, hvor hvert æg pakkes ind i et blad. Derfor er planter med bløde, tilgængelige blade, såsom vandaks, afgørende.

Foruden det, at de fysiske karakteristika mangler, er der ved den konkrete undersøgelse ligeledes ikke fundet individer af stor vandsalamander i nogen af vandhullerne. Arten er ligeledes ikke tidligere kendt fra området og er ikke fundet ved tidligere undersøgelser bl.a. under førømtalte udpegning af levesteder af Miljøstyrelsen i 2018 samt ved undersøgelser af vandhulsarter i 2010 (jf. Naturdata). Nærmeste kendte fundsted er, syd for Skals Å, mere end 3,5 km sydøst for projektområdet.

I områderne mellem ynglevandhullerne kunne ekstensive arealer, herunder særligt eksisterende § 3-områder og skov med f.eks. skovbryn og stenbunker, potentielt udgøre permanente eller semipermanente rasteområder, såfremt arten forekom, men da arten ikke vurderes tilstedeværende som ynglende, vurderer bygherre, at den heller ikke raster indenfor områderne.

Anlægsfasen

De tiltag, som vil foregå i projektområdet i anlægsperioden, er langt overvejende kørsel og mindre jordarbejder, herunder nedlæggelse af dræn og grøfter. Kørsel sker langs med de grøfter, der arbejdes i og der udlægges køreplader i områder, hvor der er risiko for kørespor dybere end 10 cm. Bygherre oplyser, at der ikke vil foregå anlægsarbejde eller transport i de områder, hvor der er kortlagt potentielle levesteder for stor vandsalamander. Grøfterne vurderes ikke som potentielle levesteder. Anlægsarbejdet foregår i dagtimerne i perioden september-marts, som er uden for artens mest aktive periode. Bygherre vurderer, at potentielle overvintringslokaliteter for stor vandsalamander findes i tilknytning til skovområderne vest for projektområdet og i de skovbevoksede arealer mellem delområderne, hvor der er træer. Der foretages ingen anlægstiltag i disse områder, og bygherre vurderer derfor, at der ikke er risiko for individdrab af eventuelle overvintrende individer. Da raste-, yngle- og overvintringsområder vurderes at være begrænset til områder uden for projektområdet vurderes der heller ikke at ske en påvirkning af potentielle vandringsruter, da disse vurderes at ligge i tilknytning til levestederne.

Driftsfasen

Realisering af projektet medfører, at der skabes flere vandhuller og arealer med temporært eller permanente vandspejl inden for projektområdet. Bygherre vurderer, at dette vil skabe flere egnede levesteder for stor vandsalamander. Grøftelukninger vil bl.a. medføre, at forekomsterne med næringsrig sø i driftsfasen ikke længere afvandes i samme omfang, hvorved arealet med vandflade øges.

Samlede vurdering

Samlet vurderer bygherre, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af stor vandsalamander i medfør af projektet, da arten, jf. feltundersøgelser i sommeren 2023 og vinteren 2024, ikke vurderes at være tilstede i området. På baggrund af feltundersøgelserne vurderer bygherre endvidere, at der for nuværende ikke er egnede ynglevandhuller inden for projektområdet, da vandhullerne er præget af tilgroning, skygge på vandfladerne, samt generelt stor vanddybde uden lavvandet bredzone.

Bygherre vurderer, at det færdige projekt ikke vil være til hinder for, at der kan indvandre en funktionel ynglebestand i området på sigt. Anlægsarbejdet foregår i dagtimerne i perioden september-marts, som ligger uden for stor vandsalamanders mest aktive periode. Der arbejdes ikke inden for områder der kunne fungere som raste- eller overvintringsområde for arten. Der arbejdes ligeledes ikke inden for potentielle vandringsruter for arten, da disse vurderes at ligge i tilknytning til yngle- og rasteområderne udenfor projektområdet.

Udviklingen af området mod et mere varieret landskab med ekstensivering i anvendelse og trafik vil betyde, at områdets generelle egnethed som yngle- og rasteområde øges og bygherre vurderer dermed, at artens bevaringsstatus ikke trues. Samlet vurderer bygherre, at der ikke sker nogen væsentlig påvirkning af stor vandsalamander i medfør af projektet, der kan true artens bevaringsstatus.

På det foreliggende grundlag vurderer SGAV, at projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af levesteder for stor vandsalamander. Dette begrundes med, at projektet ikke påvirker egnede ynglevandhuller, da ingen af søerne inden for projektområdet vurderes at være egnede som ynglevandhul i deres nuværende tilstand. Projektet påvirker ikke kortlagte levesteder, da der ikke sker anlægstiltag inden for disse, og da der ikke vurderes at ske en væsentlig påvirkning af søerne fra sediment, næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer i forbindelse med anlægsfasen.

I driftsfasen vil grøftelukninger medføre, at de levestedskortlagte ynglevandhuller ikke længere afvandes i samme omfang, hvilket vil øge arealet med vandflade.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig i at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af den aktuelle eller fremtidige tilstand for stor vandsalamander i hverken anlægs- eller driftsfasen, men at ekstensivering af landbrugsdriften i driftsfasen kan understøtte artens udvikling henimod opnåelse eller opretholdelse af gunstig bevaringsstatus.

8.1.2.5 Spættet sæl (1365)

Spættet sæl er normalt knyttet til saltvand, men kan optræde i vandløb. De forekommer især i kystnære farvande, hvor der er rigeligt føde, og hvor der findes uforstyrrede yngle- og hvilepladser på sandbanker, rev, holme og søer.

Bygherre oplyser, at arten tidligere er set i Skals Å, og vurderes derudover at kunne forekomme i den vestlige del af Lovns Bredning, men der findes ingen fast hvileplads her, samt i de større vandløb under fødesøgning i særligt vinterperioden. Den er i forbindelse med det nationale overvågningsprogram ikke overvåget inden for området.

Da der ikke sker aktiviteter eller påvirkninger i eller i direkte tilknytning til Skals Å, vurderer bygherre, at projektet ikke udgør en væsentlig påvirkning på spættet sæl og at projektet dermed ikke truer artens bevaringsstatus.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig og vurderer, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af spættet sæl. Dette begrundes med, at Skals Å og Lovns Bredning ikke påvirkes af anlægstiltag, kørsel eller andet. Jævnfør afsnit 3.6.3 vurderes projektet heller ikke at medføre en væsentlig påvirkning af Skals Å i projektets driftsfase. Projektet vurderes dermed ikke at true gunstig bevaringsstatus for spættet sæl.

8.1.2.6 Bæklampret (1096)

I Danmark er arten almindelig i Jylland, hvor den er lige udbredt i Øst- og Vestjylland. Bæklampret opholder sig i ferskvand gennem hele sin livscyklus og findes primært i mindre vandløb eller i den øvre-midterste del af større vandløbssystemer. Laverne findes på steder med sand- eller mudderbund, som de graver sig ned i. Bæklampret er afhængig af dels bestemte fysiske forhold i vandløbene, dels formodentlig en tilfredsstillende vandkvalitet uden alt for højt indhold af let omsætteligt organisk stof. Gydeområderne omfatter stryg med stenet og gruset bund, hvori lampretterne anlægger gydegrupper til æggene. Laverne, der er 3-8 år om at nå voksenstadiet, lever nedgravet i organisk rigt sediment.

Bygherre oplyser, at bæklampret er kendt fra hovedløbet og flere tilløb af Skals Å. Den må derfor formodes at være til stede i hovedløbet ca. 1,1 km øst for det sydlige projektområde, dels som voksen under vandring mod de mindre bække, dels som nedgravet larve i roligere partier af hovedløbet.

Bygherre vurderer, at projektets påvirkning af Skals Å med evt. ændret sedimentvandring, påvirkning med organisk iltforbrugende materiale er forsvindende lille om overhovedet forekommende. Bygherre vurderer derfor, at bæklampret, på baggrund af dens krav til biotopen og dens autøkologi, ikke påvirkes væsentligt og at projektet ikke truer artens bevaringsstatus.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig. Da projektet, jf. afsnit 6.3.2 ikke vurderes at medføre en væsentlig påvirkning af Klejstrup Bæk/Skals Å vurderer SGAV, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af den aktuelle eller fremtidige tilstand for bæklampret, og at projektet dermed ikke truer artens bevaringsstatus.

8.1.2.7 Odder (1355)

Odderen lever i tilknytning til vådområder. Den findes i såvel stillestående som rindende vand, og både i saltvand og ferskvand, især søer og moser med store rørskovsområder. Ungerne fødes i en hule i et afsides, uforstyrret beliggende sø- eller moseområde, ofte en forladt rævegrav eller blot et hulrum under en trærod i åbrinken. Yngleområdet består af selve hulen, som ungerne fødes og opfostres i, og de nærmeste omgivelser. Et rasteområde for odder er mere diffust end yngleområdet og kan forekomme mange steder langs vandløb og søer. Områderne kan være svære at lokalisere, men knytter sig primært til mo-

ser, krat, skov eller andre naturområder, hvor odderen kan finde relativt uforstyrret skjul i længere perioder på alle tider af året. Odderen er yderst mobil og pladskrævende, hvorfor den kan færdes langt fra sit yngle- og rasteområde. En voksen odders territorie kan strække sig over mere end 10-20 kilometer langs vandløb. Odderen er nataktiv og opholder sig derfor ofte i skjul i dagtimerne.

Bygherre oplyser, at odderen er udbredt i området og med sikkerhed kendes fra Skals Å. Nærmeste registrering, jf. arter.dk, er ca. 1,1 km øst for projektområdet, hvor Skals Å krydser under Viborg Landevej.

Bygherre vurderer, at projektet vil have en uvæsentlig, men positiv, påvirkning på fourageringsmulighederne for odder. Arten fouragerer i vandløb, søer og vandhuller og skabelsen af større vandflade vil bidrage med større potentielt fourageringsområde. Da projektet ikke medfører væsentlige forstyrrelser samt påvirkninger, særligt tæt ved Skals Å, samt grundet artens generelt gode bevaringsstatus, vurderer bygherre, at projektet ikke udgør en væsentlig påvirkning på odder og at projektet ikke truer artens bevaringsstatus.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig og vurderer, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af odder grundet det lokale og kortvarige anlægsarbejde samt odderens mobilitet og adgang til alternative fourageringsområder. Jævnfør afsnit 6.4.1-2 vurderes projektet heller ikke at medføre en væsentlig påvirkning af Klejtrup Bæk eller Skals Å. Projektet vurderes dermed ikke at true gunstig bevaringsstatus for odder fordi projektet ikke påvirker yngle- og rasteområder for arten og da anlægstiltag samt arbejdsmetoder ikke vurderes at medføre forstyrrelser af arten, da der er tale om midlertidigt og kortvarigt arbejde.

8.1.2.8 Damflagermus (1318)

Damflagermus er udbredt i det meste af Jylland, men mest almindelig i Midt- og Østjylland og omkring Limfjorden. Der findes også en mindre bestand i det sydøstlige Sjælland og ved Guldborgsund, ligesom arten forekommer sporadisk på Bornholm og Fyn.

De overordnede krav til vinterkvarteret for damflagermus er, at det skal være et sted, hvor flagermusene er beskyttet mod fjender, uforstyrret og frostfrie, med lave plusgrader. I det åbne land er passende yngle- og rastesteder ofte bygninger men kan også være træer med hulheder. De sidder i vinterdvaleperioden i underjordiske rastesteder, hvor stort set hele den jyske bestand formentligt overvintrer i kalkgruberne i Midtjylland og Himmerland. De jager typisk lavt over søer og større vandløb med frie vandflader, men ses også jage over f.eks. buske, rørskov og fugtige enge. Damflagermus kan i løbet af en nat fouragere 20-30 km fra yngle- og rastestederne.

Ud fra data på arter.dk kendes arten ikke fra området. Det betyder dog ikke, at arten ikke sporadisk kan optræde. Artens nærmeste forekomst er vest for Glenstrup Sø ca. 5,5 km fra projektområdet.

Projektet vurderes at have en uvæsentlig, men positiv, påvirkning på fourageringsmulighederne for damflagermus i og omkring projektområdet på grund af skabelsen af større vandflade.

Bygherre vurderer, at projektet ikke bidrager med elementer, som truer damflagermusens bevaringsstatus. Der ryddes, særligt i og omkring nogle grøfter, mindre træer og buske. Alle disse er specifikt vurderet ikke at udgøre yngle- og/eller rasteområder for flagermus på grundlag af vurdering af højder og placering samt vurdering i skråfoto.dk. Denne analyse fremgår af detailprojekteringen, der er vedlagt som bilag 5. I tvivlstilfælde bibeholdes enkelttræer.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af damflagermus eller artens levesteder i Natura 2000-området og dermed ikke truer artens bevaringsstatus.

8.2 Påvirkninger på udpegningsgrundlaget for H33 og F16

Omkring 800 meter syd for det sydligste projektområde ligger Natura 2000-område nr. 33, Tjele Langsø og Vinge Møllebæk. Området indeholder habitatområde H33 og fuglebeskyttelsesområde F16.

Habitatområde H33 indeholder 16 naturtyper og 4 arter. Da habitatområdet er beliggende 800 meter fra projektområdet og ikke er i hydrologisk forbindelse, vurderer SGAV, at naturtyper og arter for udpegningsgrundlaget for H33 ikke påvirkes væsentligt af projektet.

Fuglebeskyttelsesområde F16, Tjele Langsø, indeholder 1 fugl – sædgås, som potentielt kan påvirkes af projektet grundet artens mobilitet.

Bygherre vurderer, at sædgåsens raste- og yngleområder ikke bliver påvirket af projektet, da den ikke yngler i området, og da den raster ved Tjele Langsø, som er beliggende ca. 1,6 km fra projektområdet. Her søger den føde på enge, marker og i moser i området omkring søen.

Bygherre vurderer, at artens fourageringsmuligheder ikke bliver påvirket væsentligt af projektet, da området ved Tjele Langsø ikke påvirkes af projektet, og da arealet inden for projektområdet opretholdes som fødesøgningsområde. Bygherre vurderer dermed, at projektets anlægs- og driftsfase ikke medfører væsentlige negative påvirkninger på sædgåsen eller dens raste-, fouragerings- og yngleområder. SGAV er på det foreliggende grundlag enig.

8.3 Samlet vurdering af påvirkninger på nærmeste Natura 2000-område

SGAV vurderer på baggrund af væsentlighedsvurderingen, at projektet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil påvirke de pågældende Natura 2000-områders bevaringsmål-sætninger væsentligt, hvorfor der ikke er behov for at foretage en konsekvensvurdering, jf. § 6 i habitat-bekendtgørelsen.

9 Bilag IV-arter

I og nær projektområdet findes der potentielt en række særligt beskyttede arter, som er beskyttede i henhold til EU's habitatdirektivs bilag IV. Beskyttelsen er implementeret via flere regelsæt og der er bl.a. forbud mod alle former for forsætlig indfangning og drab samt forbud mod beskadigelse og ødelæggelse af deres yngle- og rasteområder. I anlægs- og driftsfasen kan projektet potentielt påvirke bilag IV-arter i eller nær projektområdet ved:

- fældning/beskæring af træer og/eller levende hegn
- kørsel med maskiner og dermed risiko for individdrab
- afskæring eller påvirkning af yngle- og/eller rasteområder
- gravning og pålægning af jord
- støj og andre forstyrrelser fra anlægsarbejdet, herunder graveaktiviteter
- ændret hydrologi

Ikke alle ovenstående aktiviteter kan medføre påvirkninger på alle bilag IV-arter. De potentielle påvirkninger, der er relevante for vurderingen af påvirkningen på den enkelte art, inddrages i nedenstående relevante afsnit.

I forbindelse med den tekniske forundersøgelse er der foretaget en gennemgang af eksisterende data samt supplerende feltundersøgelser af § 3 naturtyper i området. I medfør af opdatering af projektet samt supplerende af naturdata, er der i sommeren 2023 ligeledes foretaget supplerende undersøgelser af bilag IV-padder på grundlag af vurdering af behov for undersøgelse for disse arter.

Følgende naturundersøgelser er dermed foretaget i forbindelse med projektet:

- Botanisk kortlægning af beskyttet natur (i forbindelse med forundersøgelsen i 2020)
- Eftersøgning af bilag IV-arterne spidssnudet frø og stor vandsalamander i sommeren 2023

Der er ikke foretaget flagermusundersøgelser, da de indledende vurderinger på baggrund af forundersøgelsen ikke gav ophav til at vurdere, at projekttiltagene kunne påvirke disse. Der er ligeledes ikke eftersøgt odder, da den formodes tilstede i store områder i og omkring projektområdet - særligt ved Skals Å. Der er foretaget udvidet vurdering af potentielle rasteområder for spidssnudet frø i vinteren 2024 på grundlag af forslag til detailprojektering.

Bygherre oplyser, at der ikke før feltundersøgelserne i 2023/2024 er kendte forekomster af bilag IV-arter i området, men at følgende arter vurderes til stede eller potentielt til i stede i eller nær projektområdet set ud fra artens generelle udbredelse samt områdets naturtyper: spidssnudet frø, stor vandsalamander, grøn mosaikguldsmed, grøn kølleuldsmed, odder samt flagermus.

SGAV er enig i, at potentielle bilag IV-arter i eller i nærheden af projektområdet omfatter ovenstående arter. Vurderingen er foretaget på baggrund af registreringer i nærheden, arternes udbredelse i Danmark samt arternes levesteder, jf. Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV³. Da der ikke er foretaget specifikke feltundersøgelser for alle arter, anvender SGAV forsigtighedsprincippet for de arter, der ikke er undersøgt for (grøn mosaikguldsmed, grøn kølleuldsmed samt flagermus), og antager, at arterne potentielt kan være tilstede i eller i nærheden af projektområdet.

9.1 Flagermus

Der findes 17 arter af flagermus i Danmark, der alle er beskyttede efter habitatdirektivets bilag IV. Flagermusarterne er generelt truet af nedrivning af ældre bygninger og fældning af gamle hule træer, idet de danske flagermusarter primært yngler i bygninger og træer med hulheder. Tilstedeværelsen af flagermus bestemmes i høj grad af fourageringsmulighederne i området og afhænger desuden af flagermusarten. Flagermus lever primært af insekter, som afhængig af flagermusarten, enten jages flyvende eller fanges på blade eller husmure. Flagermus gør ofte brug af eksisterende læhegn og mindre skovarealer som ledelinjer mellem yngle- og rasteområderne. Flagermus er aktive i skumrings- og nattetimerne. Der er stor forskel på arternes aktionsradius, hvor en art som brunflagermus på dens natlige jagtture kan fouragere mere end 30-40 km fra yngle- og rastekvarterene, mens en art som troldflagermus oftest holder sig under 5 km fra dagskvartererne. Grundet den generelt høje aktionsradius hos mange af arterne, kan de forskellige arter potentielt forekomme i eller i nærheden af projektområdet, hvis forholdene er egnede.

Bygherre oplyser, at der formodes god aktivitet af flagermus i projektområdet på grundlag af naturtyper og variation i landskab. Der vil med stor sandsynlighed være tilstedeværelse af en lang række arter af flagermus, herunder dværgflagermus, vandflagermus, pipistrelflagermus, langøret flagermus, damflagermus, sydflagermus, troldflagermus, brunflagermus og skimmelflagermus. Der må især formodes høj aktivitet omkring Skals Å og de omkringliggende enge og vandhuller, der fungerer som fourageringsområde for en række af flagermusarterne.

Bygherre vurderer, at projektet sandsynligvis kan bidrage med bedre fødemuligheder ved ekstensivering af arealer og forøget vandoverflade. Projektet vurderes ikke at bidrage med elementer, som truer den økologiske funktionalitet for nogen af flagermusarterne, hverken for yngle- eller rasteområder. Der ryddes kun mindre træer og buske, særligt i og omkring nogle grøfter. Alle disse er specifikt vurderet ikke at udgøre yngle- og/eller rasteområder for flagermus på grund af vurdering af højder og placering samt vurdering via skråfoto.dk. Der er langt overvejende tale om yngre piletræer. Det er dermed bygherres

³ Christian Kjær et al. (2023). Opdatering af: Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets Bilag IV. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 271 s. – Videnskabelig rapport 520.

vurdering, at projektet ikke truer den økologiske funktionalitet for nogen af flagermusarterne, hverken for yngle- eller rasteområder.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke vil påvirke flagermus i anlægs- eller driftsfasen, da potentielle yngle- og rasteområder ikke påvirkes af projektet. Ældre træer med hulheder fjernes ikke, og de mindre træer og buske, der fjernes, er vurderet som værende uegnet for flagermus. Der fældes dermed ikke gamle træer, levende hegn eller andre landskabelige ledelinjer, nedrives bygninger eller fjernes fourageringssteder for flagermus. Der kan være mindre forstyrrelser under anlægsfasen i form af kørsel og anlægsarbejde, men ikke i et omfang, der fortrænger eller forstyrrer flagermus i væsentlig grad, da anlægsarbejdet foregår i dagtimerne i perioden september-marts og vil være koncentreret om få anlægslokaliteter ad gangen.

Det er dermed SGAVs vurdering, at der ikke vil være risiko for påvirkning af flagermus samt områdets økologiske funktionalitet. SGAV vurderer, at der med ekstensivering af landbrugsarealerne kan skabes et større sammenhængende naturområde, hvilket kan medvirke til at forbedre fødegrundlaget for flagermus. SGAV vurderer endvidere, at der ikke er risiko for individdrab i forbindelse med projektet, da arbejdet foregår i dagtimerne, hvor flagermusene er inaktive.

9.2 Odder

Udover at være på udpegningsgrundlaget for H30, så er odder også beskyttet i henhold til habitatdirektivets bilag IV.

Som det fremgår af afsnit 8.1.2.7 vurderer SGAV, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil medføre væsentlige påvirkninger af odder. Dette begrundes med, at projektet ikke påvirker yngle- og rasteområder for arten, og at anlægstiltag samt arbejdsmetoder ikke vurderes at medføre forstyrrelser af arten, da der er tale om midlertidigt og kortvarigt arbejde.

Odder er ikke kendt fra projektområdet, men hvis den skulle opholde sig i eller i nærheden af området i forbindelse med anlægsarbejdet, vurderer SGAV, at den kan finde alternative fouragerings- og rasteområder i den tid, anlægsarbejdet finder sted grundet dens mobilitet, projektområdets størrelse og da de aktive anlægsarbejder vil være koncentreret om få anlægslokaliteter ad gangen. Anlægsarbejdet foregår desuden i dagtimerne, som er uden for artens mest aktive periode. I driftsfasen foregår der ikke aktiviteter, der kan påvirke odder eller dens yngle- og rasteområder.

Der er derved SGAVs vurdering, at projektet ikke medfører en risiko for at påvirke den økologiske funktionalitet for odder samt at der ikke er risiko for individdrab, indfangning eller beskadigelse af yngle- eller rasteområder for arten.

9.3 Spidssnudet frø

Spidssnudet frø opholder sig tæt ved ynglevandhullerne, gerne fugtige omgivelser som moser. De juvenile individer lever i rasteområderne (på land) i nogle år, før de går til vandhullerne (yngleområderne). Arten trives bedst, hvor der er sammenhængende naturområder, så de kan bevæge sig gennem egnet vegetation fra det ene sted til det andet. Spidssnudet frø yngler i mange slags vådområder lige fra ganske små vandhuller til bredden af store søer og fra helt overskyggede ellesumpe til fuldstændig lysåbne vandhuller. De mest typiske ynglesteder er lavvandede vandhuller på afgræssede enge og i moser. Rasteområderne er typisk fugtige områder, enge, moser og bredden ved vandhuller. Overvintringsområdet er på land, i vandhuller, huller i jorden, stengærder, murværk og under visne blade. Afstanden fra ynglevandhullet til de voksnes opholdssteder kan være op til 1 km eller mere, men oftest er det få hundrede meter eller endnu kortere. Vandringsområder kan heller ikke specificeres til naturtyper. Det væsentlige er, at der ikke forekommer barrierer, såsom veje, store bygninger, større vandløb m.m., der forhindrer vandringer.

I forbindelse med feltundersøgelserne er der gjort fund af spidssnudet frø inden for projektområdet, hvor den er fundet i et vandhul i den sydlige del af det sydlige projektområde (figur 7).

Vandhullet er placeret i udkanten af projektområdet og i et område, hvor der vurderes at være flere potentielle rasteområder syd for vandhullet. Rasteområderne er udpeget på baggrund af deres vegetationsstruktur, samt deres beliggenhed i landskabet, herunder deres karakterisering som § 3-beskyttet eng. Som det fremgår af figur 7, er der inden for projektgrænsen tale om potentielle rasteområder i den sydlige del af projektarealet (syd for ynglevandhullet) samt de områder, som ligger nord for ynglevandhullet, og som er registreret som § 3-beskyttet eng.

Ved feltundersøgelserne af rasteområderne tæt ved ynglevandhullet i vinteren 2024 kunne det dog konstateres, at store dele af det potentielle rasteområde i engområderne nord for ynglevandhullet lå under vand og havde en ensartet og forholdsvis lav vegetation og derfor ikke var et egnet rasteområde. Alle arealer, der om efteråret og vinteren bliver helt oversvømmet, anses derfor for at være uegnede som vinterrasteområde for spidssnudet frø, mens de dog i nogen grad kan fungere som sommerrast. Reelle rasteområder begrænser sig derfor til de højereliggende arealer med en vis naturkvalitet (markeret med rød streg markering på figur 7).

Bygherre vurderer, at spidssnudet frø i langt overvejende grad, i medfør af vandhullets placering og de potentielle rastelokalteter, raster i umiddelbar nærhed til vandhullet og ikke foretager længere vandringer for at finde egnede rasteområder, da disse findes indenfor en kort afstand af ynglevandhullet.

Figur 7. Spidssnudet frø er ved feltundersøgelserne fundet i vandhullet der er placeret ca. midt i billedet (blå markering). Potentielle rasteområder for spidssnudet frø omkring ynglevandhullet er markeret med rød streg (tyk streg inden for projektområdet og tynd streg uden for). Projektområdet er markeret med grøn streg. Mod syd overlapper projektområdets grænse med afgrænsningen af rasteområdet uden for projektområdet.

Anlægsfasen

Bygherre oplyser, at de projekterede anlægstiltag ikke omfatter artens potentielle yngle- og rasteområder, da der i og omkring disse ikke foretages aktive indsatser, men udelukkende passiv sløjfning af grøfter (figur 8). Det vil sige, at vedligehold af grøfterne ophører og at grøfterne stille og roligt får lov til at

sedimentere til og sløjfe sig selv. Det betyder, at der i og omkring artens yngle- og rasteområder ikke sker nogen aktiv indsats såsom gravning, kørsel eller andet, som kan risikere at påvirke arten ved ødelæggelse af yngle- eller rasteområder eller ved individdrab.

Figur 8. Udsnit af projektområdet (lilla streg), hvor der er yngleforekomst af spidssnudet frø. Som det fremgår af figuren, anvendes der udelukkende passiv sløjfning af grøfterne i området omkring ynglevandhullet, hvor spidssnudet frø kan have rasteområder. Den røde cirkel indikerer, at der ikke arbejdes, køres eller andet inden for dette område. Kortene kan også findes i bilag 8.

Kørsel uden for potentielle yngle- og rasteområder vil desuden udelukkende foregå i dagtimerne i perioden september-marts, hvor aktiviteten af arten er mindre end om natten og hvor arten befinder sig i, eller er på vej, til vinterrast. Individet, der eventuelt vandrer sent på sæsonen, vurderes derfor ikke at blive påvirket. Bygherre oplyser, at køreveje og projekttiltag er dedikeret til områder, der ikke vurderes at være levesteder eller vandringsruter for spidssnudet frø.

Bygherre vurderer dermed, at der ikke sker aktiviteter i forbindelse med projektets anlægsfase, som truer den økologiske funktionalitet for spidssnudet frø, ligesom der ikke, på baggrund af planlagte aktiviteter, sker skade på yngle- og rasteområder. Bygherre vurderer, at man til gengæld må forvente en forbedring af den økologiske funktionalitet pga. flere egnede yngle- og rasteområder i god forbindelse med hinanden.

Driftsfasen

I medfør af drift af arealet efter anlæg, vil den højere generelle vandstand, samt den mere ekstensive landbrugsaktivitet i form af evt. græsning, betyde langt mindre færdsel med tunge maskiner. Bygherre vurderer, at den højere vandstand i driftsfasen vil betyde generelt bedre forhold for padder, herunder øget areal med potentielle ynglevandhuller i form af øget areal med vandhuller af både permanent og ikke mindst temporær karakter. Ligeledes vurderes størrelsen af artens egnede rasteområde at øges.

Bygherre vurderer dermed, at projektet samlet set ikke er til hindring for, at der kan være en funktionel ynglebestand i området.

Samlet vurdering

SGAV vurderer, at projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for spidssnudet frø. Dette begrundes med, at der i forbindelse med projektet ikke sker påvirkning af egnede ynglevandhuller eller rasteområder, da ingen vandhuller inden for eller uden for projektområdet påvirkes direkte af anlægsarbejdet. Spidssnudet frø er fundet i vandhullet i det sydlige projektområde, men er ikke fundet i andre vandhuller i projektområdet i forbindelse med feltundersøgelserne i sommeren 2023. Den højere vandstand i driftsfasen vurderes ligeledes ikke at påvirke ynglevandhullet eller rasteområdet negativt. Vådlægningen kan føre til flere vandhuller af temporær og permanent karakter til gavn for spidssnudet frø.

Med baggrund i ovenstående vurderer SGAV, at der ikke vil være nogen risiko for påvirkning af områdets økologiske funktionalitet for spidssnudet frø og at projektet ikke risikerer at medføre forsætligt individdrab.

9.4 Stor vandsalamander

Stor vandsalamander, der er på udpegningsgrundlaget for H30, er også beskyttet efter habitatdirektivets bilag IV.

Som det fremgår af afsnit 8.1.2.4 vurderer SGAV, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil medføre væsentlige påvirkninger af stor vandsalamander. Dette begrundes med, at projektet ikke påvirker yngle- og rasteområder for arten. Anlægstiltag samt arbejdsmetoder vurderes ikke at medføre forstyrrelser af arten, da der er tale om midlertidigt og kortvarigt arbejde, der ikke påvirker kortlagte levesteder for stor vandsalamander. Stor vandsalamander blev ikke fundet inden for projektområdet i forbindelse med feltundersøgelserne og de kortlagte ynglevandhuller blev i forbindelse med undersøgelserne vurderet uegnet som ynglested i deres nuværende tilstand. Arten vurderes dermed ikke at være til stede inden for projektområdet, hvorfor der heller ikke vurderes at være potentielle spredningskorridorer inden for området. Derudover vandrer salamandrene fra ynglestederne på fugtige nætter, hvor risikoen for udtørring af dyrenes hud er lav. Udviklingen af området mod et mere varieret landskab med ekstensivering i anvendelse og trafik, vil på sigt betyde at områdets generelle egnethed som yngle- og rasteområde øges.

Der er derved SGAVs vurdering, at projektet ikke påvirker den økologiske funktionalitet for stor vandsalamander samt at projektet ikke medfører risiko for individdrab, indfangning eller beskadigelse af yngle- eller rasteområder for arten.

9.5 Grøn Mosaikgoldsmed

Grøn mosaikgoldsmed yngler i næringsrige søer og grøfter med levedygtige bestande af krebseklo. Den er tæt knyttet til dens værtsplante krebseklo, hvori hele nymfestadiet tilbringes. De største trusler mod arten er derfor også næringsberigelse af plantens voksested. Nymfen lever i meso-eutrofe (moderat næringsrigt til næringsrigt vand), rentvandede søer og moser, hvor planten krebseklo er til stede i større omfang, og hvor solen kan skinne ned på vandfladen.

Bygherre oplyser, at nærmeste fundlokalitet er hovedløbet af Skals Å, hvor arten findes udbredt i store dele af hovedløbet inklusiv Skals Å på projektstrækningen. Der er kendte forekomster af adulte fra både op- og nedstrøms projektstrækningen, mens fund af nymfer er langt færre. Nærmeste fundlokalitet er jf. Miljødata ved Løvel Bro. Krebseklo er ikke registreret ved Miljøstyrelsens eller bygherres kortlægnings i projektområdet, hvorfor bygherre vurderer, at der ikke forekommer egnede ynglevandhuller for

grøn mosaikguldsmid i projektområdet. Bygherre vurderer, at der dermed ikke vil ske påvirkning på yngle- eller rasteområder i anlægsfasen, da området betragtes som værende uegnet for arten.

Bygherre vurderer, på baggrund af artens økologiske niche, at der ikke sker påvirkninger af yngle- og rasteområder ligesom områdets økologiske funktionalitet for arten vurderes bibeholdt, da der ikke sker aktiviteter i og omkring Skals Å.

SGAV vurderer, grundet artens levevis samt projektets karakter uden udledninger eller væsentlig påvirkning af Skals Å, at projektet ikke vil beskadige artens raste- og yngleområder og at der ikke vil ske påvirkning af områdets økologiske funktionalitet for grøn mosaikguldsmid. SGAV vurderer derudover, at der ikke vil ske forsætligt individdrab og indfangning i forbindelse med projektet.

9.6 Grøn Kølleguldsmid

Grøn Kølleguldsmid, som er på udpegningsgrundlaget for H30, er også beskyttet efter habitatdirektivets bilag IV. Grøn kølleguldsmid forventes at forekomme i Skals Å, hvor nærmeste fundlokalitet er hovedløbet af Skals Å. Bygherre vurderer, at arten er forholdsvis udbredt og forventes under stadig udbredelse i vandløbssystemet.

Som det fremgår af afsnit 6.4.1-2 oplyser bygherre, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af Klejstrup Bæk/Skals Å i hverken anlægs- eller driftsfase. Bygherre vurderer dermed, på baggrund af artens økologiske niche, at der ikke sker påvirkninger af yngle- og rasteområder og at områdets økologiske funktionalitet for arten dermed bibeholdes.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig og vurderer, at projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af grøn kølleguldsmids yngle- eller rasteområder eller en væsentlig negativ påvirkning af artens økologiske funktionalitet, idet der ikke sker indgreb i vandløbet eller andre egnede levesteder. Der vurderes ej heller at ske en påvirkning af områdets økologiske funktionalitet for grøn mosaikguldsmid. SGAV vurderer derudover, at der ikke vil ske forsætligt individdrab og indfangning i forbindelse med projektet.

9.7 Samlet vurdering af påvirkninger på bilag IV-arter

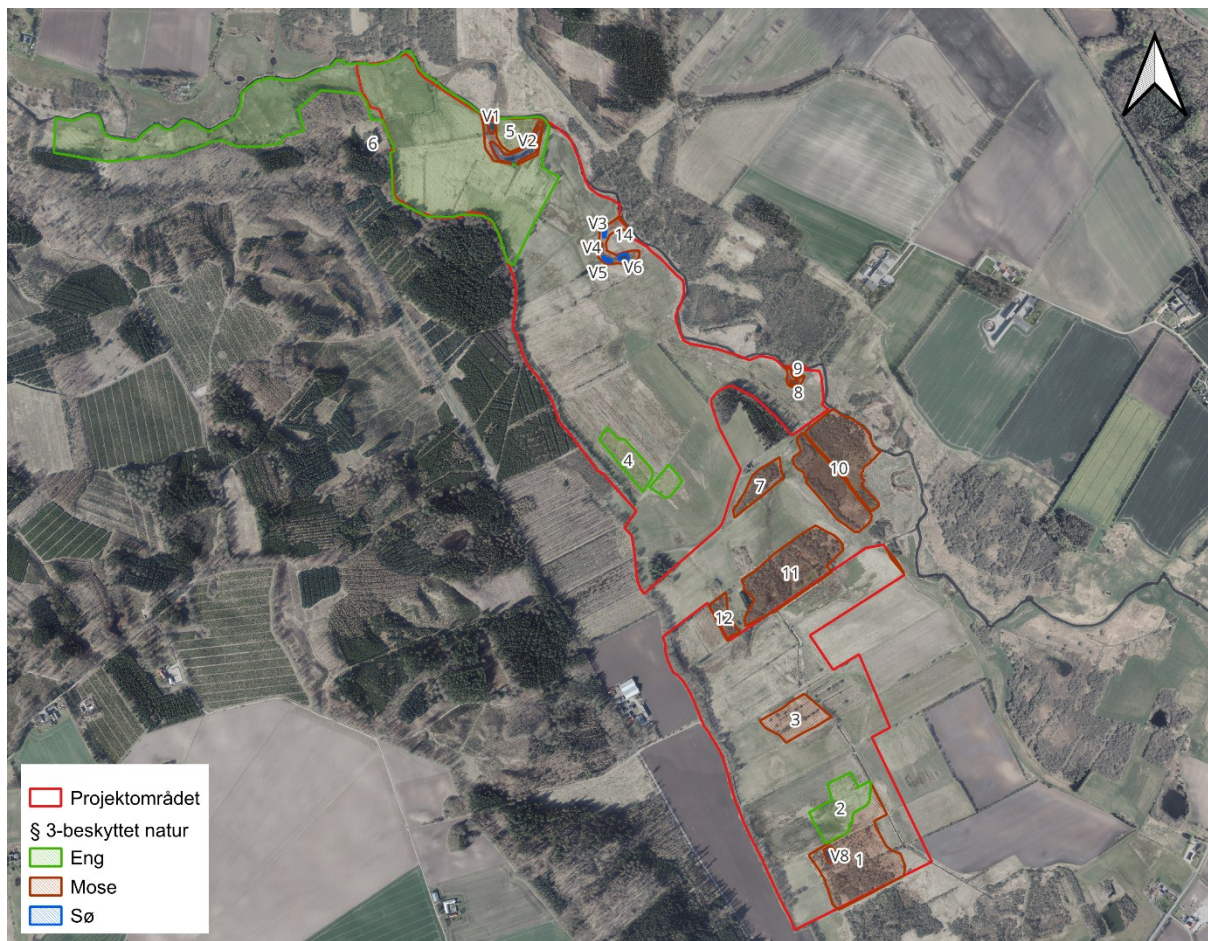
SGAV har hverken kendskab til eller forventning om tilstedeværelse af yderligere bilag IV-arter, som vil kunne blive påvirket væsentligt af projektet. Projektet indebærer ikke negativ påvirkning af søer, vandhuller eller beskyttede sten- og jorddiger, fældning af gamle træer og levende hegn eller nedrivning af gamle bygninger m.m., som ville kunne fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus, padde eller øvrige bilag IV-arter. Ligeledes medfører projektet ikke andre væsentlige påvirkninger uden for projektområdet. SGAV vurderer, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil medføre væsentlige negative påvirkninger på bilag IV-arter, da projektet ikke medfører forsætligt drab af individer og heller ikke beskadiger eller ødelægger yngle- eller rasteområder for arterne i deres naturlige udbredelsesområder i og nær projektområdet, jf. § 10 i habitatbekendtgørelsen.

10 § 3 beskyttet natur (naturbeskyttelsesloven)

Naturbeskyttelseslovens § 3 har til formål at beskytte naturtyperne mod ændringer i deres naturtilstand og dermed undgå udryddelse. Inden for projektområdet findes der naturtyperne eng, mose, sø og vandløb, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (figur 9). Alle naturtyperne er vurderet til moderat til ringe tilstand og der er ikke forekomst af særligt sårbare naturtyper.

10.1 Eksisterende forhold

Nedenstående figur 9 angiver de forskellige naturtyper samt deres placering inden for projektområdet.

Figur 9. § 3-beskyttet natur inden for og i nærheden af projektområdet.

Beskrivelse og tilstandsvurdering af § 3-naturtyperne inden for projektområdet fremgår af tabel 13. Beskrivelserne er baseret på offentlig tilgængelige eksisterende data fra Danmarks Miljøportal fra perioden 2014-2020. Derudover indgår WSP's botaniske kortlægning af beskyttet natur i efteråret 2020.

Bygherre oplyser, at moserne 7, 10, 11 og 12 ikke indgår i detailprojektet og dermed ikke er forundersøgt. Da der ikke udføres anlægsarbejde inden for mosernes udbredelsesområde, og da projektet ikke medfører hydrologiske påvirkninger uden for projektgrænsen, vurderer SGAV, at moseområderne ikke påvirkes af projektet. Det er dermed SGAVs vurdering, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af § 3-moserne uden for projektområdet, hvorfor der i nedenstående kun er medtaget arealerne, der ligger inden for projektområdet.

Tabel 8. § 3-natur, tilstand samt beskrivelse af naturtyper inden for projektområdet.

Naturtype og nummer	Estimeret tilstand	Beskrivelse
Mose 1	Moderat	Mose/kær under tilgroning, lave partier fugtige med gode arter som kragefod, kær-snerre, sump-snerre, almindelig star, topstar, tormentil og spids spydmos.

Arealet er registreret som eng i Danmarks Miljøportal, men blev ved besigtigelsen kortlagt som mose. Der er et mindre parti med en registreret eng øst for mose 1. Engen ligger i sammenhæng med eng 2, og er besigtiget i sammenhæng med resten af arealet.		
Eng 2 Der er et mindre parti med en registreret eng nord for Eng 2. Engen ligger i sammenhæng med eng 2, og er besigtiget i sammenhæng med resten af arealet.	Moderat	Fugtig braklagt lavning i bunden af mark. Spredt forekomst af positive arter som hyldebladet baldrian, brunelle, kær-padderok, kær-ranunkel, trævlekrone, grønstar og hirsestar.
Mose 3	Moderat	Forstyrret grøftet mose. Dele slås når tørt. Domineret af græsser og relativt tørt. Dog kragefod, kærpadderok, topstar og græsbladet fladstjerne i lavninger og langs grøfter.
Eng 4 Der er et mindre parti med en registreret eng syd for eng 4, som ligger i en afstand af 9-14 meter af eng 4, og er besigtiget i sammenhæng med resten af arealet.	Moderat	Fugtig forstyrret lavning i mark hvor dræn ikke slår til. Muligvis slæt nogle år. Næbstar, kærtidsel, kær-ranunkel, dyndpadderok, sumpkællingetand, kær-dueurt, spids spydmos og almindelig skebladmos.
Mose 5 Arealet er på Danmarks Miljøportal vejledende registreret som eng og søer. Ved besigtigelsen er arealet vurderet til at være Næringsrig sø (3150) og rørskov i en gammel åslynge.	Ringe/God	Delvis 3150 næringsrig sø. Gammel afsnøret åslynge med tæt rørskov omkring. Meget andemad. Svømmende vandaks, kalmus, frøbid, sideskærm og gifttyde.
Eng 6	Ringe	Tør jævn kultureng, besigtiget umiddelbart efter slæt. Domineret af engrapgræs, fløjlsgræs, alm. hundegræs, alm. hvene, rød svingel og toradet star. Manna-sødgræs og knippestar i grøfter.
Vandhul 8	Moderat	3150 Næringsrig sø med forekomst af blærerod og frøbid men også meget andemad og trådalger.
Mose 9	Ringe	Artsfattig rørskovsbræmme som vandhul nr. 8.
Mose 10	Moderat	7140 Hængesæk. Beskrives som veludviklet hængesæk med topstar, kragefod, vand-skræppe, gifttyde, kær- og risdueurt, hyldebladet baldrian og angelik. Arealet er ikke besigtiget.

Mose 14	Moderat/God	En række vandhuller som er 3150 næringsrig sø i rørskov/mose. Forekomst af blærerod, svømmende vandaks, frøbid, kalmus, bukkeblad, blærestar og gifttyde.
Vandhul V1	Ikke vurderet	Gammel dyb åslynge under kraftig tilgroning i tagrør, hvilket giver stor skygge. Der ses en del trepigget hundestejle samt en forholdsvis monoton fauna.
Vandhul V2	Ikke vurderet	Gammel dyb åslynge under kraftig tilgroning i tagrør, hvilket giver nogen skygge. Der ses skrubtudse.
Vandhul V3 <i>Vandhullerne V3, V4, V5 og V6 vurderes at være hydrologisk forbundet.</i>	Ikke vurderet	Gammel dyb åslynge med forholdsvis lysåbent sumpareal, med indslag af en mere spændene flora og fauna bl.a. kalmus, kær-star, næb-star og top-star samt vandedderkop. Der ses skrubtudse.
Vandhul V4 <i>Vandhullerne V3, V4, V5 og V6 vurderes at være hydrologisk forbundet.</i>	Ikke vurderet	Gammel dyb åslynge, der står i forbindelse med vandhul 3. Vandhullet har et forholdsvis lysåbent sumpareal, med indslag af en mere spændene flora og fauna bl.a. kalmus, kær-star, næb-star og top-star samt vandedderkop. Der ses skrubtudse.
Vandhul V5 <i>Vandhullerne V3, V4, V5 og V6 vurderes at være hydrologisk forbundet.</i>	Ikke vurderet	Gammel dyb åslynge under kraftig tilgroning i tagrør, hvilket giver udpræget skyggevirksomhed. Der ses skrubtudse.
Vandhul V6 <i>Vandhullerne V3, V4, V5 og V6 vurderes at være hydrologisk forbundet.</i>	Ikke vurderet	Gammel dyb åslynge under kraftig tilgroning i tagrør, hvilket giver udpræget skyggevirksomhed.
Vandhul V7	Moderat	3150 næringsrig sø med forekomst af blærerod og frøbid men også meget andemad og trådalger. Gammel åslynge under meget kraftig tilgroning i tagrør, hvilket giver udpræget skyggevirksomhed. Der ses skrubtudse.
Vandhul V8	Ikke vurderet	Det ret klarvandede vandhul ligger beskyttet af omgivende naturarealer. Der er meget lidt vegetation i vandhullet, men dog blærerod. I sump- og bredvegetationen ses dusk-fredløs, knopsiv, grå star, knippe-star og almindelig star. Den estimerede naturtilstand er III-moderat. Der ses en population af spidssnudet frø samt vandedderkop.

10.2 Vurdering af påvirkning af § 3-beskyttet natur

Anlægsarbejdet inden for de § 3-beskyttede områder vil ligesom det resterende anlægsarbejde ske i perioden september-marts. Som en del af den sædvanlige tilrettelæggelse af anlægsarbejder i områder med blødt underlag vil der blive anvendt køreplader, madrasser eller tilsvarende de steder, hvor der er risiko for kørespor dybere end 10 cm. Derudover tilrettelægges anlægsarbejdet på en sådan måde, at kørsel

med maskiner sker langs med de grøfter og dræn, hvor der arbejdes. Herved kan påvirkning fra kørsel generelt reduceres til en bredde omtrent svarende til bredden af maskinernes bånd. Grøftelukningerne udføres, ligeledes i henhold til gængs praksis med maskiner med lavt dæktryk. Generelt vil der være tale om en lokal og midlertidig forstyrrelse på få timer til få dage.

Over tid vil arealerne inden for projektområdet generelt blive mere fugtige, da mere vand tilbageholdes inden for projektområdet. I de nuværende beskyttede naturtyper vil udbredelsen af arealer med vand-mættet jord i de fleste tilfælde øges i driftsfasen og plantesamfundet vil ændre sig til fordel for arter, der er tilpasset vådere arealer, og der vil generelt ske en forskydning i naturtyperne mod mere våde naturtyper. De tørre engområder vil blive vådere, nogle engområder kan over tid udvikle sig til moseområder, og endelig vil der opstå en række vandhuller og vandsamlinger med frit vandspejl.

Bygherre vurderer, at ekstensivering af landbrugsarealerne generelt vil reducere påvirkning fra næringsstoffer og sprøjtemidler af § 3-naturtyperne, ligesom kørsel inden for områderne vil ophøre.

I nedenstående gennemgås § 3-områderne inden for projektområdet.

10.2.1 Enge

Inden for projektområdet er der tre enge, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 henholdsvis nr. 2, 4 og 6 på figur 9.

Eng 2

Der sløjfes en grøft i den østlige del af eng 2. Dette gøres ved at opfylde grøfterne med afrømmede materialer fra balkerne og skrab langs selve grøften. Derudover sløjfes et dræn i den nordlige ende af engen. Dette foregår ved nedgravning til dræn og knusning i 2-3 meters længde på udvalgte strækninger. Sløjfning af dræn og grøft i engen vil medvirke til, at der oprettes en naturlig hydrologi på arealet.

Grøften syd for arealet efterlades til naturlig tilgroning, hvilket også vil medvirke til at skabe en naturlig hydrologi på arealet. Tiltagene vil tilsammen gøre arealerne vådere og sammen med en ekstensivering af driften medvirke til, at der vil indfinde sig mere naturtypekarakteristisk vegetation med fugtigbundsarter. Bygherre vurderer, at arealerne herved vil opnå en bedre naturtilstand og at arealet med eng øges.

Eng 4

Ved eng 4 sløjfes der en grøft langs den nordøstlige kant af den sydlige eng. Dette gøres ligeledes ved at opfylde grøfterne med afrømmede materialer fra balkerne og fra skrab langs selve grøften.

Tiltagerene vil tilsammen gøre arealerne vådere med en naturlig hydrologi og sammen med en ekstensivering af driften medvirke til, at der vil indfinde sig mere naturtypekarakteristiske vegetation med fugtigbundsarter.

Eng 6

Ved eng 6 vil der i anlægsfasen ske en rydning af tre strækninger med opvækst af pilebuske og mindre træer i og langs grøfter i området. Derudover sløjfes der flere grøfter, dræn og drænbrønde i engen. Dette gøres ved at opfylde grøfterne med afrømmede materialer fra balkerne og skrab langs selve grøften samt ved nedgravning til dræn og knusning af 2-3 meters længde på udvalgte strækninger.

Der åbnes også en rørlagt strækning af grøften i kanten af den sydøstlige del af engen. Bygherre vurderer, at arealet vil blive marginalt fugtigere i driftsfasen, som følge af en mere naturlig hydrologi.

Samlet vurdering af § 3-enge

Bygherre vurderer, at sløjfningen af grøfter, dræn og drænbrønde vil medføre en midlertidig, lokal påvirkning af engene, der hvor balkerne ligger indenfor § 3-afgrænsningen, da der hentes materialer fra balker og skrab. Bygherre vurderer, at der kan ske en midlertidig påvirkning af plantedækket grundet dette, men at plantedækket vil reetablere sig i løbet af 1-2 vækstsæsoner, hvorved der opnås en tilstand,

som er svarende til eller bedre end den hidtidige. I den mellemliggende periode vil der være spiremuligheder for en mere artsrig flora. Bygherre vurderer, at arealerne vil opnå en bedre naturtilstand i driftsfasen og at arealet med fugtig eng vil øges.

SGAV bemærker, at tilstandsændring i form af sløjfning af dræn, drænbrønde og grøfter, samt opfyldning af disse med materiale fra balkerne, samt overrisling med næringsrigt vand og hævnning af vandstand kan forudsætte dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Viborg Kommune er kompetent myndighed til at vurdere dette. Se afsnit 10.2.3 for SGAVs samlede vurdering af § 3-naturtyper.

10.2.2 Moser

Inden for projektområdet er der fem moser, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. De fremgår som nr.1, 3, 5, 9 og 14 på figur 9.

Mose 1

Arealet er registreret som eng, men blev ved besigtigelsen kortlagt som mose. Bygherre vurderer, at der ikke vil ske en påvirkning af arealet i anlægsfasen, da der ikke er tiltag indenfor området.

De to grøfter, der gennemskærer arealet, efterlades til naturlig tilgroning, hvorved der vil oprettes en mere naturlig hydrologi på arealet i driftsfasen. Grøfterne vil således af sig selv over en længere årrække få en mindre afvandede effekt. Arealerne vil dermed over tid blive vådere, og der vil indfinde sig en mere naturtype karakteristisk vegetation med fugtigbundsarter. Bygherre vurderer, at arealerne herved vil opnå en bedre naturtilstand og at arealet med mose og eng øges.

Mose 3

Der sløjfes en grøft syd for mose 3. Dette gøres ved at opfylde grøfterne med afrømmede materialer fra balkerne langs grøften og fra opgravet materiale langs selve grøften. I forbindelse med sløjfning af grøften, køres der udenfor mosen, da der er adgang til grøften fra marken syd herfor. Bygherre vurderer, at sløjfningen af grøften og arbejderne vil medføre en midlertidig lokal påvirkning af mosen, hvor der ligger balker indenfor § 3-afgrænsningen.

Derudover sættes der to tærskler med jord i grøfterne inde i mosen. Der vil være en ganske kortvarig kørsel ind i området med materiale i forbindelse med anlægsarbejdet. Bygherre vurderer, at vegetationen vil retablere sig indenfor 1-2 vækstsæsoner. I den mellemliggende periode vil der være spiremuligheder for en mere artsrig flora.

Tiltagene vil tilsammen gøre arealet vådere med en mere naturlig hydrologi og sammen med en ekstensivering af driften medvirke til, at der vil indfinde sig mere naturtypekarakteristisk vegetation med fugtigbundsarter. Bygherre vurderer, at arealerne herved vil opnå en bedre naturtilstand og at mosens areal vil øges.

Mose 5

Arealet er registreret som eng og søer, men blev ved besigtigelsen vurderet til at være næringsrig sø (3150) og rørskov i en gammel åslynge.

Der vil ikke ske en direkte påvirkning af arealet i anlægsfasen, da der ikke er tiltag indenfor området. Bygherre vurderer, at arealet vil blive marginalt fugtigere i driftsfasen som følge af mere naturlig hydrologi.

Mose 9

Der vil ikke ske en direkte påvirkning af mose nr. 9, da der ikke er tiltag indenfor området. Der sløjfes en drænbrønd sydøst for arealet, der vil medvirke til at skabe en mere naturlig hydrologi. Bygherre vurderer, at der potentielt kan være en større del af rørsumpen omkring søen, der temporært kan få en åben vandflade.

Mose 14

Der er ingen anlægstiltag indenfor mosearealet ved mose nr. 14. Der sløjfes dog en afvandingsgrøft, der løber langs med den sydøstlige ende af mosen. Dette gøres ved opfyldning med jord hentet fra skrab på den side af grøften, som ikke ligger i den beskyttede mose. Tiltagene vil tilsammen gøre arealet vådere og sammenbinde søerne i mosen med rørsumpsdækkede partier. Bygherre vurderer, at vandplanter som blærerod og vådbundsplanter potentielt vil få større udbredelse i mosen og at arealet herved vil opnå en bedre naturtilstand.

Samlet vurdering af § 3-moser

SGAV vurderer, at moserne må forventes at blive påvirket af anlægstiltagene, men at det ikke vurderes at udgøre væsentlige påvirkninger. Se afsnit 10.2.3 for SGAVs samlede vurdering af § 3-naturtyper.

SGAV bemærker, at tilstandsændring i form af sløjfning af dræn, drænbrønde og grøfter, samt opfyldning af disse med materiale fra balkerne, samt overrisling med næringsrigt vand og hævnning af vandstand kan forudsætte dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Viborg Kommune er kompetent myndighed til at vurdere dette.

10.2.3 Søer

Inden for projektområdet er der otte små søer, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Søerne fremgår som V1-V8 af figur 9.

Bygherre oplyser, at der ikke sker direkte påvirkning af søerne, da der ikke er anlægstiltag i søerne.

For to af søerne, V1 og V2, lukkes der henholdsvis en grøft og et dræn, der løber til søerne. Bygherre vurderer, at de to søer vil beholde deres størrelse, men at der i driftsfasen vil blive vådere omkring søerne, hvorved der vil komme en mere naturlig overgang fra det terrestriske, hvor naturtypekarakteristiske arter knyttet til bredzonen vil kunne indfinde sig.

Søerne V3, V4, V5 og V6 er ved besigtigelsen vurderet til at være hydrologisk forbundne. For disse fire vurderer bygherre, at vandstanden i vandhullet vil stige som følge af hydrologitiltagene i området, hvorved de fire søer kan blive bundet sammen i større omfang. Bygherre vurderer, at dette vil give plads til flere sumparter og potentielt mere blærerod på vandfladerne, hvorved arealet vil opnå en bedre naturtilstand.

Ved V7 og V8 sløjfes der en drænbrænd sydøst for arealet, der vil medvirke til at skabe en mere naturlig hydrologi i området. Bygherre vurderer, at det kan medføre en mere stabil vandstand med åben vandflade i søen hen over året, som kan have en neutral til positiv påvirkning på søens naturtilstand.

Se afsnit 10.2.3 for SGAVs samlede vurdering af § 3-naturtyper.

10.2.4 Vandløb

Der løber et § 3-beskyttet vandløb, Sjørring kanal, inden for det sydligste projektområde. Derudover løber Skals Å, som udover at være målsat også er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, langs det nordlige projektområdes østlige grænse.

Projektet medfører ingen direkte påvirkning af vandløbene, da der ikke sker anlægstiltag i dem. Derudover fremgår det af afsnit 6.4.2, at projektet heller ikke medfører en indirekte påvirkning af Skals Å, da der vurderes ikke at ske en væsentlig påvirkning af vandløbet i hverken anlægs- eller driftsfasen.

Se afsnit 10.2.3 for SGAVs samlede vurdering af § 3-naturtyper.

10.2.5 Samlet vurdering af § 3-naturtyper

Projektet omfatter sløjfning af grøfter, dræn og drænbrønde, etablering af tærskler samt overrisling med drænvand. SGAV vurderer, at der kan ske midlertidige tilstandsændringer af de enge, hvor der køres og etableres tærskler samt hvor der sløjfes grøfter, dræn og drænbrønde. Der er tale om en lokal og midlertidig påvirkning af områder i moderat og ringe naturtilstand, og hvor naturtilstanden ikke forringes som følge af arbejderne. Påvirkningen af jordbunden i forbindelse med udlægning af køreplader vurderes, jf. bygherres projektbeskrivelse, ikke væsentlig for flora og fauna, da der ikke efterlades varige kørespor. Påvirkningen af vegetationen i forbindelse med udlægning af køreplader sker på mindre områder langs med de grøfter, der skal sløjfes. SGAV vurderer, at brugen af køreplader vil medføre midlertidig reversibel skyggepåvirkning af vegetationen. Der sker ikke nogen øget mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, øget udledning af næringsstoffer eller væsentlig sedimenttransport fra projektet, som kan påvirke de § 3-beskyttede naturtyper jf. afsnit 6 om målsatte vandområder, ligesom projektet ikke medfører andre emissioner, der kan påvirke naturtyperne. Herudover tages arealerne ud af landbrugsdrift, hvorfor der vil ske stop af brug af pesticider og gødskning fremover, hvilket også vil bidrage positivt til naturen samlet set i området.

SGAV vurderer dermed, at projektets anlægs- og driftsfase ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger af naturområderne omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. SGAV vurderer, at der ikke er risiko for permanente tilstandsændringer eller udledning af forurenende stoffer til nærliggende § 3-beskyttede naturtyper. Projektet medfører ikke emissioner eller risiko for udledning af vand til nærliggende § 3-beskyttede naturtyper, herunder vandløb. Projektet vurderes heller ikke at forhindre passage for fauna til nærliggende naturområder. SGAV vurderer desuden, at projektet overordnet vil have en naturforbedrende effekt, da der skabes bedre hydrologiske forhold for de våde naturtyper.

SGAV gør opmærksom på, at der skal indhentes de fornødne tilladelser og § 3-dispensationer fra den kommunale myndighed.

11 Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt

Bygherre oplyser, at anlægsarbejdet vil ske i perioden fra september-marts og have en varighed på ca. 10-12 uger for det samlede projekt. Anlægsarbejdet finder sted inden for normal arbejdstid, hvilket er i overensstemmelse med Viborg Kommunes retningslinjer. Arbejdstiden for de enkelte anlægstiltag vil afhænge af vejret og entreprenørens konkrete tilrettelæggelse af arbejdet, men vil foregå kortvarigt på de enkelte lokaliteter.

Bygherre oplyser, at projektområdet er beliggende relativt fjernt fra beboede huse, nærmeste bolig er beliggende ca. 72 meter fra projektområdet, hvorfor det samlet vurderes at gener for omkringingende er lave.

11.1 Støv, støj og vibrationer

Bygherre oplyser, at projektet i anlægsfasen kan medføre lokale støv- og støjgener i forbindelse med gravearbejdet. I driftsfasen vil der alene være tale om tilsyn og vedligehold af området.

Bygherre oplyser, at anlægsarbejdet foregår lokalt og kortvarigt, hvorfor bygherre vurderer, at det ikke vil være til gene for naboer.

I driftsfasen vurderer bygherre, at der ikke vil forekomme gener eller påvirkninger fra støv eller støj udover det, den ekstensive drift (græsning og slæt) vil afstedkomme. Omfanget vurderes at være mindre end ved nuværende landbrugsdrift.

SGAV vurderer, at eventuelle støj- og vibrationsgener vil være knyttet til projektets anlægsfase. Da anlægsarbejdet vil være af kortvarig karakter, bliver udført inden for normal arbejdstid og vil have en meget lokal midlertidig påvirkning, vurderes generne ikke væsentlige for nærområdet og de omkringboende.

11.2 Luft og lugt

Under anlægsarbejdet er der emissioner af udstødningsgasser fra entreprenørmaskiner, som potentielt kan resultere i luft- og lugtgener for omgivelserne. SGAV vurderer, at emissionerne sker i et begrænset omfang og er af midlertidig karakter, hvorfor projektet ikke vurderes at give anledning til væsentlige luft- eller lugtgener for omkringboende. I driftsfasen vil der ikke være aktiviteter, som giver anledning til luft- eller lugtgener.

11.3 Lys

Anlægsarbejderne foregår inden for normal arbejdstid, hvorfor behovet for arbejdslys vil være begrænset. Bygherre oplyser dog, at brug af arbejdslys vil kunne forekomme i ydertimerne.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil medføre lysgener for omkringboende.

11.4 Samlet vurdering af påvirkninger fra støv, støj, lys, lugt m.m.

SGAV vurderer, at projektet samlet set ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger fra støv, støj, vibrationer, lys, luft eller lugt i hverken anlægs- eller driftsfasen. Eventuelle gener forbundet med projektet vil være knyttet til anlægsfasen men er af kortvarig karakter og ikke væsentlige for nærområdet og de omkringboende.

12 Ressourcer, affald og spildevand

Alle maskiner anvender bionedbrydelig hydraulikolie, smøreolie og smørefedt, der som minimum opfylder den Svenske Standard SS 15 54 34, samt bionedbrydelig smøreolie og smørefedt, der er godkendt efter den Europæiske Miljøstandard "ECO label" eller den tyske "Blaue Engel label", eller som opfylder den svenske standard SS 15 54 34 eller tilsvarende godkendelser. Alle entreprenørmaskiner skal medbringe materiale til olieopsamling og inddæmning.

Affald, der frembringes, vil primært bestå af gamle lerdræn og plastikdræn samt overkørsler i beton. Bygherre estimerer, at der produceres mindre end 10 tons affald i forbindelse med projektet, svarende til en container fyldt. Alle opgravede og ryddede materialer som rør, brønde, grene m.m. fjernes helt fra projektområdet og arbejdspladsen. Drænrør og brønde af beton afleveres til godkendt modtagerstation.

Der genereres ikke spildevand i forbindelse med anlægsarbejdet eller i driftsfasen.

SGAV vurderer, at projektets anvendelse af ressourcer er af begrænset omfang. Affaldet kildesorteres og håndteres efter gældende regler, hvorved det sikres, at affaldet håndteres uden væsentlige påvirkninger på miljøet.

13 Jordforurening og drikkevandsinteresser

Der er ikke registreret kortlagte jordforureninger inden for projektområdet, der heller ikke er omfattet af kommunens områdeklassificering. De nærmeste registrerede forurenede områder er et V1-kortlagt

område beliggende ca. 370 meter sydøst for det sydlige projektområde samt et V2-kortlagt område beliggende ca. 1 km øst for det sydlige projektområde. Projektet medfører ikke tiltag som medfører risiko for mobilisering af forurenede jord, hverken i anlægsfasen- eller i driftsfasen, ligesom projektet ikke medfører risiko for ny jordforurening i anlægs- eller driftsfasen.

SGAV vurderer dermed, at projektet ikke vil medføre forøget jordforurening eller mobilisering af nuværende jordforurening på en sådan måde, at det potentielt kan påvirke nærliggende jorde.

14 Drikkevandsinteresser

Projektområdet er placeret inden for et område med drikkevandsinteresser, men overlapper ikke med udpegede områder med drikkevandsinteresser, nitratfølsomme indvindingsområder eller indvindingsopland til private/offentlige vandværker. Projektområdet er heller ikke beliggende inden for boring-snære beskyttelsesområder til drikkevandsinteresser.

SGAV vurderer, jf. afsnit 6.3 om målsatte grundvandsforekomster, at projektet i hverken anlægs- eller driftsfasen vil udgøre en risiko for at forringe forureningstilstanden i projektområdet eller medføre øget mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer til drikkevandsmagasiner.

SGAV vurderer, jf. afsnit 6.3 om målsatte grundvandsforekomster, at projektet i hverken anlægs- eller driftsfasen vil medføre en påvirkning af drikkevandsinteresser i det område

15 Kystnærhedszonen

Formålet for kystnærhedszonen er, at de åbne kyster fortsat kan udgøre en væsentlig naturværdi og landskabelig værdi i området. SGAV vurderer, at projektet ikke er i strid med kystnærhedszonens bestemmelser, da projektet ikke er beliggende inden for denne.

16 Kulturarv, fortidsminder og fredede områder

16.1 Fredede fortidsminder

Der er ikke registreret arkæologiske fund i projektområdet. I forbindelse med forundersøgelsen er der taget kontakt til Viborg Museum for den arkæologiske udtalelse om projektet. Museet vurderer, at der er mulighed for forekomst af ukendte fortidsminder i området.

Idet der er mulighed for forekomst af ukendte fortidsminder i området, vil museet blive inddraget i forbindelse med anlægsarbejdet med henblik på overvågning af anlægsarbejdet. Bygherre vurderer, at der i driftsfasen ikke vil være påvirkning med relevans for fortidsminder, eftersom en vådlægning af projektområdet vil medføre øget iltfrie forhold, hvilket vi bevare de arkæologiske fortidsminder, der eventuelt forekommer i jorden.

16.2 Fredede områder

Der er ingen fredninger inden for projektområdet. Nærmeste fredning er fredningen af Lindum Kirke (02071.03), som ligger ca. 2,3 km fra det sydlige projektområde. SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke er i strid med fredningens formål eller i øvrigt vurderes at påvirke det fredede område, Lindum Kirke, på baggrund af projektets karakter og afstanden dertil.

17 Reservater og naturparker

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke svækker bestanden af vildtlevende fugle eller pattedyr, hvorfor projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil være i strid med eller til hinder

for etableringen af reservater, naturparker eller lignende områder til beskyttelse af natur og biodiversitet. SGAV har ikke kendskab til faktiske planer herom inden for projektområdet.

18 Bygge- og beskyttelseslinjer samt råstofgraveområder

Enkelte aktiviteter eller elementer i anlægs- og driftsfasen har overlap med skovbyggelinjen og sø- og åbeskyttelseslinjen. Derudover er der registreret sten- og jorddiger, som ligger langs med projektområdet mod sydvest. Projektområdet er ikke beliggende inden for råstofområder.

18.1 Skovbyggelinjen

Der er skovbyggelinje i størstedelen af det nordlige delområde samt i den vestlige del af det sydlige delområde.

Skovbyggelinjens formål er at sikre det frie udsyn til skoven og skovbrynet og bevare skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyreliv. Der må derfor som udgangspunkt ikke placeres bebyggelse, såsom bygninger, skure, campingvogne og master inden for skovbyggelinjen. Ikke-synlige anlæg inden for skovbyggelinjen er dog foreneligt med dens begrænsninger og kræver derfor ikke dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 17.

Det er SGAVs vurdering, at projektet ikke vil tilsidesætte det frie udsyn til skoven og skovbrynet eller bevarelsen af skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyreliv, da der ikke etableres bebyggelse eller master inden for skovbyggelinjen.

18.2 Sø- og åbeskyttelseslinjen

Formålet med sø- og åbeskyttelseslinjen er at sikre åer og søer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv. Inden for beskyttelseszonen må der ikke placeres bebyggelse og lignende samt foretages tilplantninger eller ændringer i terrænet.

Omkring Kjeltrup Bæk/Skals Å er der en åbeskyttelseslinje, som overlapper med sløjfning af grøfter, bufferzone for skrab, sløjfning af dræn og pumpe samt i driftsfasen tilbageholdelse af vand i landskabet.

Grøftelukninger, som foretages inden for åbeskyttelseslinjen, skal der søges om dispensation til hos Viborg Kommune, jf. naturbeskyttelseslovens § 16.

18.3 Sten- og jorddiger

Langs det sydlige projektområdets vestlige grænse er der flere sten- og jorddiger, der er omfattet af museumslovens § 29a. Sten- og jorddiger fungerer som vigtige levesteder for planter og dyr samt har en visuel betydning for oplevelsen af landskabet. Med sten- og jorddigernes beskyttelse bevares en kulturhistorisk og landskabelig værdi samt en biologisk værdi for dyr og planter liv samt deres spredningsmuligheder i landskabet.

SGAV vurderer, at projektet ikke tilsidesætter beskyttelsens formål, da de beskyttede sten- og jorddiger hverken gennembrydes eller på anden vis ændres.

19 Fredskov

I den nordlige del af projektområdet er der et område på ca. 10,4 ha, som er udpeget som fredskov. Derudover grænser det nordlige projektområde op til fredskov mod øst og vest. Bygherre oplyser, at området med fredskov inden for projektområdet ikke fremstår som skov men derimod lysåbent. Det fremgår ligeledes af ortofoto, at der i dag ikke er skov inden for området, der er udpeget som fredskov.

SGAV bemærker, at der jf. skovloven⁴ kan etableres åbne naturarealer på op til 10 pct. af fredskovsarealet. Der kan desuden etableres 10 pct. ud over de arealer, der ved lovens ikrafttræden lovligt var uden træbevoksning. Det ca. 10,4 ha fredskovsareal, der er beliggende inden for projektområdet, er en del af Lindum Skov, der er et ca. 1.170 ha stort, sammenhængende skovområde.

SGAV vurderer, at der ikke sker påvirkning af fredskoven i hverken anlægs- eller driftsfasen. Det begrundes med, at der ikke skal ryddes skov for at kunne gennemføre projektet og at projektgrænsen angiver den hydrologiske påvirkningsgrænse i driftsfasen, som sikrer, at der ikke sker hydrologisk påvirkning af fredskovsarealerne øst og vest for området. Området inden for projektområdet, der er udpeget som fredskov, vurderes ligeledes ikke påvirket, da det ikke længere er beplantet.

20 Arealanvendelse og landskabspåvirkning

Der foreligger ikke vedtaget lokalplan for området. Projektområdet er beliggende i landzone og området, eller dele af området, er omfattet af følgende udpegninger i Viborgs Kommuneplan 2025-2036: Specifik geologisk bevaringsværdi, bevaringsværdigt landskab, naturbeskyttelsesområde og skovrejsning uønsket.

20.1 Arealanvendelse

Ved realisering af projektet ændres områdets arealanvendelse, da der tinglyses en deklaration om forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning, idet landbrugsdriften ekstensiveres. Derudover ændres afvandingen, så området bliver afhængigt af nedbøren og der vil ske ændringer i grundvandsstanden.

I henhold til planlovens § 35 må der ikke ske ændringer i arealanvendelsen af ubebyggede arealer i landzonen, uden forudgående tilladelse. Da der er tale om en permanent ændring fra drænet landbrugsareal til vådområde, er der behov for en landzonetilladelse efter planloven. Viborg Kommune er myndighed på området ift. landzonetilladelse.

I anlægsfasen vil der blive foretaget mindre terrænændringer primært i forbindelse med sløjfning af grøfter. Bygherre vurderer, at tiltagene ikke vil ændre på landskabets karakter.

I driftsfasen vurderer bygherre, at projektet ikke medfører en væsentlig negativ påvirkning af landskaber og kulturmiljø, da den nuværende landbrugsjord ændres til natur, hvilket i højere grad vil minde om den oprindelige landskabskarakter for området.

20.2 Landskabspåvirkning

Specifik geologisk bevaringsværdi

Projektområdet er beliggende inden for et område med specifik geologisk bevaringsværdi, som er udpeget for at bevare og give mulighed for at opleve de særlige geologiske landskabstræk. De geologiske beskyttelsesområder skal så vidt muligt friholdes for større byggeri og tekniske anlæg, medmindre de kan indpasses i landskabet uden at sløre de geologiske dannelser, der er grundlag for udpegningen.

Da projektet ikke omfatter byggeri men vurderes at kunne medvirke til at genskabe terrænforskelle og naturlig hydrologi i projektområdet, vurderer SGAV, at projektet ikke er i konflikt med udpegningen.

Bevaringsværdigt landskab

Projektområder ligger inden for et område udpeget som bevaringsværdigt landskab. Da projektet understøtter udviklingen af den naturlige hydrologi i området og da arealerne samtidig ekstensiveres, vurderer SGAV, at projektet er medvirkende til at skabe bedre sammenhæng mellem de store beskyttede naturområder og understøtte udpegningen.

⁴ LBK nr. 690 af 26/05/2023, Bekendtgørelse af lov om skove.

Naturbeskyttelsesområde

Projektområdet ligger inden for et område, der er udpeget som naturbeskyttelsesområde. Beskyttelses-hensynet til naturen går i disse områder forud for andre interesser. Indgreb i naturbeskyttelsesområder, der ændrer arealernes naturtilstand, tillades kun, hvis det samlede resultat medfører forbedrede leve-vilkår for det naturlige dyre- og planteliv. SGAV vurderer, at projektet understøtter dette, da projektet medvirker til at forbedre de naturmæssige værdier i området.

Skovrejsning uønsket

Områder der er udpeget som 'skovrejsning uønsket' er udpeget for at beskytte særlige natur-, landskabs- og kulturhistoriske værdier, der ikke tåler tilplantning. Da skovrejsning ikke er en del af indeværende projekt, vurderer SGAV, at projektet ikke er i konflikt med udpegningen.

Bygherre har ikke oplyst, og SGAV har ikke kendskab til øvrige historiske, kulturelle, arkæologiske eller geologiske landskabstræk inden for projektområdet, som kan blive væsentligt negativt påvirket af projektet.

21 Forventelige kumulative påvirkninger

Kumulative effekter er en helhedsvurdering med hensyntagen til områdets sårbarhed i forhold til miljø-påvirkninger fra indeværende projekt sammenholdt med områdets andre planer og projekter.

Bygherre oplyser, at de på nuværende tidspunkt har kendskab til to andre klima-lavbundsprojekter i Skalsådal, Gråkær Enge og Sjørring, der er under planlægning, og som kan medføre en kumulativ påvirkning i forhold til kystvandopland Hjarbæk Fjord. Dertil kommer, at der i regi af lokale treparts-udvalg undersøges muligheder for andre lavbunds- og vådområdeprojekter både op- og nedstrøms i Skals Ådal.

Der planlægges aktuelt for et VE-anlæg i kanten af Skals ådal, øst for Lindum Skov og umiddelbart vest for det sydlige delområde af nærværende projekt. Anlægget omfatter tre vindmøller og en solcellepark, der ønskes etableres på et 21 ha stort landbrugsareal. Bygherre vurderer, at der ikke er kumulative effekter i forhold til klima-lavbundsprojektet i Lindum Enge.

Lindum Enge-projektet vurderes hverken i sig selv, eller i kumulation med andre allerede gennemførte eller planlagte projekter i kystvandopland til Hjarbæk Fjord, at kunne medføre en forringelse af tilstanden i Hjarbæk Fjord eller hindre fremtidig målopfyldelse.

Det er SGAVs vurdering, at der med projektet ikke er risiko for kumulative effekter, der kan give væsentlige miljømæssige gener. Det skyldes, at eventuelle gener i forbindelse med anlægsarbejdet vurderes at være lokale og af midlertidig karakter, hvorfor projektet ikke medfører øget kumulative påvirkninger af miljøet sammen med andre lignende anlæg eller aktiviteter i området.

22 Miljøpåvirkning på tværs af landegrænser (Espoo)

Projektet vurderes ikke at have grænseoverskridende miljøpåvirkninger, idet projektet ikke forårsager emissioner til miljøet eller påvirkninger af Vadehavet. Der skal dermed ikke ske sagsbehandling efter Espoo-reglerne.

23 Samlet vurdering af projektet

Projektet vurderes ikke at medføre væsentlige negative påvirkninger af bilag IV-arter, udpegningsgrundlaget for nærmeste Natura 2000-områder eller andre fredede arter. Realisering af projektet vurderes

ikke at medføre tilstandsændringer for målsatte vandområder, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen, eller i omkringliggende naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der forventes ikke væsentlige gener for befolkningen i området i hverken anlægs- eller driftsfasen, ligesom projektet ikke generer emissioner eller udledninger af miljøfremmede stoffer til luften eller til våde recipienter. Det er derfor SGAVs vurdering, at det anmeldte projekt ikke er omfattet af krav om miljøvurdering, da det ud fra det oplyste grundlag ikke vil kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

24 Høring af myndigheder og berørte parter

SGAV foretager en høring af Viborg Kommune, Viborg Museum, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening samt lodsejere inden for 100 meter af projektområdet.

25 Offentliggørelse

SGAVs afgørelse offentliggøres udelukkende digitalt. Materialet kan tilgås på SGAVs hjemmeside www.sgav.dk. Offentliggørelsen finder sted den #indsæt dato. mdr. årstal. Offentligheden har adgang til sagens øvrige oplysninger med de begrænsninger, der følger af lovgivningen.

26 Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk/. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr. Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevarerklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/vejledning/>).

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til SGAV, som videresender anmodningen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen dvs. den #indsæt dato. mdr. årstal.

SGAVs afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse, jf. Miljøvurderingslovens § 54. På www.domstol.dk findes vejledning om at anlægge en retssag ved domstolene.

Hjælpetekst: klagefristen er annoncerdato + 4 uger. OBS ift. at en klagefrist ikke kan udløbe på en lørdag eller helligdag. Den skal i så fald forlænges til den førstkommande hverdag.

26.1 Betingelser mens en klage behandles

Klage over afgørelsen har ikke opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevarerklagenævnet bestemmer noget andet. Det betyder, at du kan handle efter SGAVs afgørelse. Udnytter du afgørelsen, indebærer

dette ingen begrænsning i klagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve afgørelsen. Hvis nævnet tillægger en klage opsættende virkning, skal du afvente nævnets afgørelse før det anmeldte projekt kan gennemføres, og nævnet kan i den forbindelse påbyde påbegyndte bygge- og anlægsarbejder standset.

Med venlig hilsen

Camilla Edahl Frederiksen
Miljøvurdering & Plan
caedf@sgav.dk

27 Bilag

Bilag 1. Ansøgning
Bilag 2. Projektbeskrivelse
Bilag 3. Væsentlighedsvurdering
Bilag 4. Teknisk forundersøgelse
Bilag 5. Detailprojektering
Bilag 6. NP-vekselkurs
Bilag 7. Kortmateriale – eksisterende forhold og tekniske anlæg
Bilag 8. Kortmateriale – anlægstiltag
Bilag 9. Kortmateriale – nuværende sommermiddel afvandingstiltag
Bilag 10. Kortmateriale – fremtidige sommermiddel afvandingstiltag
Bilag 11. Supplerende oplysninger

Kopi til:

Viborg Kommune
Viborg Museum
Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Ornitologisk Forening
Lodsejere